

A PÜSPÖKI SZINÓDUS

XVI. RENDES KÖZGYŰLÉSE

ELSŐ ÜLÉSSZAK

2023. OKTÓBER 4-29. Vatikánváros

EGY SZINODÁLIS EGYHÁZ A MISSZIÓBAN

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS

(MUNKAFORDÍTÁS)

BEVEZETÉS

Kedves Nővérek, kedves Fivérek!

„Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresztséggel” (1Kor 12,13). Ez a tapasztalata, tele örömmel és hálával, a 2023. október 4 és 29 között megtartott Szinódusi Közgyűlés első ülészakának, melynek témája: „Egy szinodális Egyházért. Közösség, részvétel, küldetés”. A háttérünk, nyelvünk és kultúránk sokfélesége ellenére a keresztség közös kegyelme által képesek voltunk arra, hogy ezeket a napokat egy szívvel és lélekkel éljük meg. Arra törekedtünk, hogy úgy énekeljünk, mint egy kórus, sok hang, amelyek egy lelket fejeznek ki. A Szentlélek megajándékozott bennünket annak a harmóniának a megtapasztalásával, amelyet egyedül Ő tud létrehozni; ez ajándék és tanúságtétel egy olyan világban, amely szétszakadt és megosztott.

Közgyűlésünkre akkor került sor, amikor a világban régi és új háborúk dúltak, drámai következményekkel, amelyek számtalan áldozatra vannak hatással. Közöttünk felhangzott a szegények, a migrációra kényszerültek, az erőszak és az éghajlatváltozás pusztító következményeitől szenvedők kiáltása. Kiáltásukat nemcsak a médián keresztül hallottuk, hanem sok olyan jelenlévő hangján keresztül is, akik személyesen érintettek ezekben a tragikus eseményekben, akár családjuk, akár népük révén. Mindannyian, mindenkor, szívünkbe és imáinkba zártuk ezt a kiáltást, és azon gondolkodtunk, hogy egyházaink hogyan segíthetik elő a kiengesztelődés, a remény, az igazságosság és a béke útját.

Találkozónk Rómában zajlott, Péter utóda körül összegyűlve, aki megerősített minket hitünkben, és arra bátorított, hogy merészen vállaljuk küldetésünket. Kegyelem volt, hogy ezeket a napokat egy ökumenikus virrasztással kezdtük, ahol a többi egyház és keresztény közösség vezetői és képviselői együtt imádkoztak a pápával Péter sírjánál. Az egység csendben érik Isten Szent Egyházában; mi a saját szemünkkel látjuk, és örömmel telve teszünk tanúságot róla. „Milyen kedves és jó, ha egyetértésben élnek a testvérek!” (Zsolt 133,1).

A Szentatya utasítására a Közgyűlésen Isten népének más tagjai is összegyűltek a püspökök köré. A püspökök egymás között és Róma püspökével egyesülve az Egyházat mint az egyházak

közösségét jelenítették meg. A laikusok, a megszentelt életet élők, a diakónusok és a papok a püspökökkel együtt tanúi voltak egy olyan folyamatnak, amely az egész Egyházat és mindenkit be akar vonni az Egyházba. Jelenlétük emlékeztetett bennünket arra, hogy a Közgyűlés nem elszigetelt esemény, hanem szerves része és szükséges lépése a szinódusi folyamatnak. A felszólalások sokasága és a Közgyűlésen elhangzott álláspontok sokfélesége egy olyan Egyházat mutatott, amely tanulja a szinodális stílus elfogadását, és keresi a legmegfelelőbb módokat ennek megvalósítására.

Több mint két éve már, hogy elkezdtek az utat, amely ehhez az üléshez vezetett. A szinódusi folyamat 2021. október 9-i megnyitása után minden egyház, bár eltérő ütemben, de egyházmegyei, nemzeti és kontinentális szinten is meghallgatási folyamatba kezdett, amelynek eredményeit a megfelelő dokumentumokban rögzítették. Ez az ülés nyitotta meg azt a szakaszt, amelyben az egész Egyház megkapta ennek a konzultációnak a gyümölcseit, hogy imában és párbeszédben megkülönböztesse azokat az utakat, amelyeket a Lélek kér tőlünk. Ez a szakasz 2024 októberéig tart, amikor a Közgyűlés második ülészaka befejezi munkáját, és felajánlja azt a Szentatyának.

Az egész út, amely az Egyház hagyományában gyökerezik, a zsinati tanítás fényében zajlik. A II. Vatikáni Zsinat valójában olyan volt, mint egy mag, amelyet a világ és az Egyház mezejére vetettek. A talaj, amelyben csírázott és növekedett, a hívők mindennapi élete, minden nép és kultúra egyházainak tapasztalata, a szentség számos tanúsága és a teológusok elmélkedései voltak. A 2021-2024-es Szinódus folytatja ennek a mának az energiájából való merítést és a benne rejlő lehetőségek kibontakoztatását. A szinódusi út tulajdonképpen annak megvalósítása, amit a Zsinat tanított az Egyházzal mint misztériumról és Isten népéről, amelyet szentségre hívott. Nagyra értékeljük azt a hozzájárulást, amelyet minden megkeresztelt tesz, saját hivatásának megfelelően, hogy segítsen bennünket az evangélium jobb megértésében és gyakorlásában. Ebben az értelemben a Zsinat további befogadásának valódi aktusáról van szó, meghosszabbítva inspirációját és újjáélesztve prófétai erejét a mai világ számára.

Egy hónapnyi munka után az Úr most arra hív minket, hogy visszatérjünk a egyházközösségeinkbe, hogy átadjuk közös munkánk gyümölcsét, és együtt folytassuk az utat. Itt Rómában nem voltunk sokan, de a Szentatya által összehívott szinódusi út célja, hogy minden

megkereszteltet bevonjon. Lelkesen vágyunk arra, hogy ez megtörténjen, és szeretnénk elkötelezni magunkat, hogy ezt lehetővé tegyük. Ebben az összefoglaló jelentésben összegyűjtöttük azokat a főbb elemeket, amelyek a párbeszéd, az imádság és a vita során felmerültek, amelyek ezeket a napokat jellemezték. Személyes történeteink a megélt tapasztalatok hangvételével gazdagítják ezt az összefoglalót, amelyet semmilyen dokumentum nem képes megfelelően megragadni. Így tudunk majd tanúságot tenni a meghallgatás, a csend és a megosztás, valamint az imádság tapasztalatainak gazdagságáról. Azt is meg fogjuk osztani, hogy nem könnyű meghallgatni a különböző gondolatokat anélkül, hogy ne akarnánk azonnal engedni a kísértésnek, hogy ellenkezzünk a kifejtett nézetekkel; vagy hogy a saját hozzájárulásunkat ajándékként ajánljuk fel mások számára, és ne valami abszolút vagy biztos dologként. Az Úr kegyelme azonban arra vezetett bennünket, hogy korlátaink ellenére ezt elérjük, és ez számunkra a szinodalitás igazi megtapasztalása volt. Azáltal, hogy gyakoroltuk, jobban megértettük és felfogtuk az értékét.

Valójában megértettük, hogy a megkeresztelt személyekként való együtt járás a karizmák, hivatások és szolgálatok sokféleségében nemcsak a közösségeink, hanem a világ számára is fontos. Az evangéliumi szolidaritás olyan, mint a lámpás, amelyet nem a persely alá, hanem a lámpatartóra kell helyezni, hogy az egész házra fényt árásson (vö. Mt 5,15). A világnak ma nagyobb szüksége van erre a tanúságtételre, mint valaha. Jézus tanítványaiként nem bújhatunk ki a felelősség alól, hogy megmutassuk és továbbadjuk Isten szeretetét és gyengédségét a sebzett emberiségnek.

Az ülészak munkája az *Instrumentum laboris*ban meghatározott „útiter” szerint zajlott, amelynek segítségével a Közgyűlés elgondolkodhatott a szinodális Egyház jellemző jegyein, valamint a közösség, a küldetés és a részvétel dinamikáján, amelyet ez magában foglal. Meg tudtuk vitatni a kérdések érdemi részét, azonosítani a mélyreható vizsgálatot igénylő témákat, és egy előzetes javaslatcsomagot vittünk tovább. Az elért eredmények fényében az összefoglaló jelentés nem ismétli meg az *Instrumentum laboris* összes tartalmát; inkább új lendületet ad az általunk prioritásnak tekintett kérdéseknek és témáknak. Ez nem egy végleges dokumentum, hanem egy eszköz a folyamatos megkülönböztetés szolgálatában.

Az összefoglaló jelentés három részből áll. Az első felvázolja „a szinodális Egyház arcát”, bemutatva a szinodusi gyakorlatát és értelmezését, valamint teológiai megalapozását. Itt mindenekelőtt a szinodalitás olyan lelki élményként jelenik meg, amely a Szentháromság

szemléletéből fakad, és az egyház egységének és sokféleségének artikulálásával bontakozik ki. A második rész, amelynek címe „Minden tanítvány, minden misszionárius”, az egyház életében és missziójában részt vevőkkel és az egymással való kapcsolataikkal foglalkozik. Ebben a részben a szinodalitás elsősorban Isten népének közös útjaként, valamint a karizmák és szolgálatok közötti gyümölcsöző párbeszédként jelenik meg az Ország eljövételének szolgálatában. A harmadik rész a „Kötelékeket szőni, közösséget építeni” címet viseli. Itt a szinodalitás elsősorban folyamatok összességéként és az egyházak közötti cserét és a világgal folytatott párbeszédet lehetővé tevő testületek hálózataként jelenik meg.

A három rész mindegyikében külön fejezetek tartalmazzák a párbeszéd során felmerült konvergenciákat, megfontolandó kérdéseket és javaslatokat. A konvergenciák olyan konkrét pontokat jelölnek meg, amelyek eligazítanak a gondolkodásban, olyanok, mint egy térkép, amely segít eligazodni. A megfontolandó kérdések olyan pontokat foglalnak össze, amelyekkel kapcsolatban pasztorális, teológiai és kánoni szempontból tovább kell mélyítenünk a megértésünket. Olyan ez, mintha egy válaszüthöz érkeznénk, ahol meg kell állnunk, hogy jobban megértsük, milyen irányba kell haladnunk. A javaslatok jelzik a lehetséges utakat, amelyeken haladhatunk. Néhányat közülük javaslat, mások ajánlások, ismét mások pedig erősebb és határozottabb kérések.

Az elkövetkező hónapokban a püspöki konferenciák, valamint a keleti katolikus egyházak hierarchikus struktúrái, amelyek a helyi egyházak és a Szinódus Főtitkársága közötti összekötő kapocsként szolgálnak, fontos szerepet fognak játszani a gondolataink kidolgozásában. A már elért konvergenciákból kiindulva arra hivatottak, hogy a legsürgetőbbnek tartott kérdésekre és javaslatokra összpontosítsanak. Arra kérjük őket, hogy ösztönözzék a kérdések elmélyítését mind lelkipásztori, mind teológiai szempontból, és jelezzék azok kánoni következményeit.

Szívünkben hordozzuk azt a reménytől táplált vágyat, hogy a kölcsönös meghallgatás és az őszinte párbeszéd légköre, amelyet a közös munka római napjain tapasztaltunk, sugározzon közösségeinkben és az egész világon, Isten Országa jó magvainak növekedését szolgálva.

I. RÉSZ: A SZINODÁLIS EGYHÁZ ARCA

1. Szinodalitás: Tapasztalat és megértés

Konvergenciák

- a) Elfogadtuk a meghívást, hogy tudatosan újra felfedezzük az Egyház szinodális dimenziójának értékét. A szinodális gyakorlatról az Újszövetség és az ősegyház tanúskodik, és a különböző egyházakban és hagyományokban sajátos történelmi formákat ölt. A II. Vatikáni Zsinat „aktualizálta” ezt a gyakorlatot, és Ferenc pápa ismét arra bátorította az Egyházat, hogy újítsa meg. A 2021-2024-es szinódus ennek a megújulásnak a része. Isten szent népe általa fedezte fel, hogy a csend, az imádság, a meghallgatás és a beszéd szinodális módja, amely Isten Igéjében és az örömteli, még ha néha fájdalmas találkozásokban is gyökerezik, tudatosítja bennünk, hogy mindannyian testvérek vagyunk Krisztusban. Ennek a folyamatnak felbecsülhetetlen értékű gyümölcse az Isten hűséges népeként való identitásunk erőteljes tudatosítása, amelyben mindenki a keresztségből származó méltóság hordozója, és mindenki megkülönböztetett módon társfelelősségre van hívva a közös evangelizációs küldetésért.
- b) Ez a folyamat megújította bennünk a tapasztalatot és a vágyat, hogy az Egyházra mint Isten otthonára és családjára tekintsünk, egy olyan Egyházra, amely közelebb áll az emberek életéhez, kevésbé bürokratikus és inkább kapcsolati jellegű. A „szinodális” és a „szinodalitás” kifejezések ehhez a tapasztalathoz és vágyhoz kapcsolódtak, és olyan értelmezést kínálnak, amely most további tisztázást igényel. Ez az az Egyház, amelyről a fiatalok először 2018-ban, az Ifjúsági Szinódus alkalmával nyilatkoztak, hogy vágnak rá.
- c) A VI. Pál teremben tartott Közgyűlés lebonyolításának módját, beleértve az emberek kis csoportokban, kerekasztaloknál való elhelyezését, egyes kultúrkörökben a bibliai esküvői lakoma képéhez hasonlították (Jel 19,9). Ezt úgy értelmezték, mint az Egyház szinodális létmódjának jelképét és az Eucharisztia képét, amely a szinodalitás forrása és csúcspontja, és amelynek középpontjában Isten Igéje áll. A szinodálisan élő egyházban a különböző kultúrák, nyelvek, rítusok, gondolkodásmódok és valóságok együtt és gyümölcsözően kapcsolódhatnak be a Lélek vezetésének őszinte keresésébe.
- d) Olyan testvéreink is jelen voltak, akik háború, mártíromság, üldöztetés és éhínség sújtotta népekből érkeztek. Az ő népük helyzete, amely gyakran nem tudott részt venni a szinodusi

folyamatban, mégis bekerült megbeszéléseink és imáink körforgásába, elmélyítve a velük való közösség érzését és elhatározásunkat, hogy béketeremtők legyünk.

- e) A Közgyűlés gyakran beszélt a reményről, a gyógyulásról, a kiengesztelődésről és a bizalom helyreállításáról a sok ajándék között, amelyeket a Lélek kiárasztott az Egyházra a szinódusi folyamat során. A nyitottság, hogy mindenkit meghallgassunk és elkísérjünk, beleértve azokat is, akik visszaélést és sérelmet szenvedtek el az Egyházban, sokakat tett láthatóvá, akik sokáig láthatatlannak érezték magukat. A kiengesztelődés és az igazságosság felé vezető hosszú út, beleértve az ilyen visszaéléseket elősegítő strukturális körülmények kezelését, még előttünk áll, és a bűnbánat konkrét gesztusait követeli.
- f) Tudjuk, hogy a „szinodalitás” kifejezés Isten népének sok tagja számára ismeretlen, ami egyesek számára zavart és aggodalmat okoz. A kifejezett félelmek között szerepel, hogy az Egyház tanítása megváltozik, ami miatt eltávolodunk elődeink apostoli hitétől, és ezáltal nem tudunk majd választ adni azoknak a szükségleteire, akik ma éheznek és szomjaznak Istenre. Mi azonban biztosak vagyunk abban, hogy a szinodalitás a dinamikus és élő hagyomány kifejeződése.
- g) Ferenc pápa nélkül, hogy elvitatná a képviselői demokrácia fontosságát, válaszol az egyesek által kifejezett aggodalomra, hogy a szinódus az egyházi és spirituális jellegétől megfosztott, többségi tanácskozás testületévé válhat, veszélyeztetve ezzel az egyház hierarchikus jellegét. Nyilvánvaló, hogy egyesek attól félnek, hogy változásra kényszerülnek; mások attól tartanak, hogy egyáltalán nem lesz változás, vagy hogy túl kevés lesz a bátorság, hogy az élő Hagyomány ütemében haladhassunk. Emellett a tanácstalanság és az ellenállás néha a hatalom és az abból fakadó kiváltságok elvesztésétől való félelmet is takarhat. A „szinodális” és a „szinodalitás” kifejezések azonban minden kulturális kontextusban az egyházi lét olyan módjáról beszélnek, amely integrálja a közösséget, a missziót és a részvételt. Erre példa az Amazonasi Egyházi Konferencia (CEAMA), amely a régióban zajló szinódusi missziós folyamat gyümölcse.
- h) A legtágabb értelemben a szinodalitás úgy értelmezhető, hogy a keresztények Krisztussal közösségben haladnak az Isten Országá felé az egész emberiséggel együtt. A misszióra irányul, és gyakorlata magában foglalja az egyházi élet minden szintjén történő gyülekezeti összejöveteleket. Magában foglalja a kölcsönös meghallgatást, a párbeszédet, a közösségi megkülönböztetést és a konszenzus megteremtését, mint olyan kifejezést, amely Krisztust

a Szentlélekben jelenvalóvá teszi, és mindenki a saját felelősségének megfelelően hoz döntéseket.

- i) A tapasztalatok és a találkozások révén együtt nőttünk ebben a tudatosságban. Összefoglalva, a Közgyűlést már az első napoktól kezdve két meggyőződés alakította: az első, hogy az a tapasztalat, amelyet ezekben az években megosztottunk egymással, autentikusan keresztény, és azt teljes gazdagságában és mélységében el kell fogadni; a második, hogy a „szinodális” és a „szinodalitás” kifejezések pontosabb tisztázást igényelnek a különböző kultúrákban használt jelentésük szintjeit illetően. Lényeges egyetértés alakult ki abban, hogy a szükséges pontosításokkal a szinodalitás jelenti az egyház jövőjét.

Megfontolandó kérdések

- j) A már megkezdett reflexiós munkára építve tisztázni kell a szinodalitás jelentését különböző szinteken, lelkipásztori, teológiai és kánonjogi szempontból. Ez segít elkerülni annak a veszélyét, hogy a fogalom túl homályosan vagy általánosan hangozzék, vagy hóbortnak vagy divatnak tűnjön. Lehetővé teszi, hogy a együtt járás széles körű megértését további teológiai elmélyítéssel és tisztázással együtt kínáljuk fel. Hasonlóképpen szükséges tisztázni a szinodalitás és a közösség, valamint a szinodalitás és a kollegialitás közötti kapcsolatot.
- k) Felmerült az a vágy, hogy a keresztény Kelet és a latin hagyomány között a szinodalitás gyakorlatában és értelmezésében meglévő különbségek megértését és megbecsülését elősegítsük, beleértve ezt a folyamatban lévő szinódusi folyamatot is, a köztük lévő találkozások elősegítésével.
- l) Különösen a szinodális élet számos megnyilvánulását kell mélyebb megfontolás tárgyává tenni olyan kulturális kontextusokban, ahol az emberek megszokták, hogy közösségként járnak együtt, és ahol az individualizmus nem vert gyökeret. Ily módon a szinódusi gyakorlat fontos szerepet játszik az Egyház prófétai válaszában az individualizmusra, amely az embereket önmaguk ellen fordítja, a populizmusra, amely megoszt, és a globalizációra, amely homogenizál és ellaposít. Bár nem oldja meg ezeket a problémákat, mégis alternatív lét- és cselekvési módot kínál korunk számára, amely integrálja a

perspektívák sokféleségét. Ez egy reményteljes alternatíva, amely további kutatásra és megvilágításra szorul.

Javaslatok

- m) A szinódusi folyamat gazdagsága és mélysége jelzi a részvétel kiterjesztésének értékét, és a részvétel eddig felmerült akadályainak leküzdését.
- n) Meg kell találni a módját annak, hogy a klérust (diakónusok, papok, püspökök) a következő év folyamán aktívabban bevonjuk a szinódusi folyamatba. Egy szinodális Egyház nem nélkülözheti az ő hangjukat, tapasztalataikat és hozzájárulásukat. Jobban meg kell értenünk azokat az okokat, amelyek miatt egyesek ellenállást éreznek a szinódusi folyamattal szemben.
- o) A szinodális kultúrának generációkon átívelővé kell válnia, és teret kell biztosítania a fiatalok számára, hogy szabadon beszélhessenek önmagukról, családjukon belül, valamint társaikkal és lelkipásztoraikkal, többek között digitális csatornákon keresztül.
- p) A Közgyűlés javasolja, hogy a második ülés előtt segítsék elő a szinodalitás fogalmának és gyakorlatának terminológiai és fogalmi megértését, támaszkodva a II. Vatikáni Zsinat óta folytatott teológiai kutatások gazdag örökségére, és különösen a Nemzetközi Teológiai Bizottság dokumentumaira: *A szinodalitás az Egyház életében és küldetésében* (2018) és *A sensus fidei az Egyház életében* (2014).
- q) A szinodalitás kánonjogi következményei hasonló tisztázásra szorulnak. Ezekre is javasoljuk, hogy a Közgyűlés második ülés előtt megelőzően egy teológiai és kánonjogi szakértőkből álló interkontinentális különbizottságot hozzanak létre.
- r) Végül, az Egyházi Törvénykönyv és a Keleti Egyházak Egyházi Törvénykönyvének szélesebb körű felülvizsgálatára van szükség ebben az időben. Ezért javasolt egy előzetes tanulmány elkészítése.

2. Összegyűjtve és elküldve a Szentháromság által

Konvergenciák

- a) A II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint az Egyház „az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből eggyé vált nép” (LG 4). Az Atya a Fiú küldetése és a Lélek ajándéka által bevon minket a

közösség és a küldetés dinamikájába, amely az „én”-ből a „mi”-be helyez minket, és a világ szolgálatába állít. A szinodalitás a szentháromságos dinamikát, amellyel Isten az emberiséggel találkozik, lelki magatartásra és egyházi folyamatokra fordítja le. Ehhez az szükséges, hogy minden megkeresztelt elkötelezze magát hivatásának, karizmájának és szolgálatának kölcsönös gyakorlására. Csak így válhat az Egyház valóban „beszélgetéssé” (vö. Ecclesiam suam 67) önmagában és a világgal, Jézus stílusában minden emberrel egymás mellett járva.

- b) Az Egyház szinódusi útja a kezdetektől fogva az Isten Országá felé irányul, amely akkor teljeseedik ki, amikor Isten mindenben minden lesz. Az egyházi testvériség és a missziós elkötelezettség tanúsága a legkisebbek szolgálatában soha nem fog felérni ahhoz a misztériumhoz, amelynek egyben jele és eszköze is. Az Egyház nem azért gondolkodik szinodális voltán, hogy magát az igehirdetés középpontjába állítsa, hanem azért, hogy konstitutív befejezetlenségében is a lehető legjobban megvalósítsa az Isten Országá eljövételének szolgálatát.
- c) A keresztény közösség megújulása csak a kegyelem elsőbbségének elismerésével lehetséges. Ha hiányzik a lelki mélység, a szinodalitás kozmetikai marad. Minket azonban nem csupán arra hívnak, hogy a máshol szerzett lelki tapasztalatot átültessük a közösségi folyamatokba, hanem mélyebben megtapasztaljuk, hogy a kölcsönös kapcsolatok hogyan jelentik az Istennel való hiteles találkozás helyét és formáját. Ebben az értelemben, miközben a Hagyomány gazdag lelki örökségéből merít, a szinodális perspektíva hozzájárul annak formáinak megújításához: a részvételre nyitott ima, a közösen megélt megkülönböztetés és a megosztásból fakadó és szolgálatként sugárzó missziós energia megújításához.
- d) A Lélekben való beszélgetés egy olyan eszköz, amely – még a korlátai ellenére is – lehetővé teszi a hiteles meghallgatást annak érdekében, hogy felismerjük, mit mond a Lélek az Egyházaknak. Gyakran örömet, csodálatot és hálát vált ki, és a megújulás útjaként tapasztalható meg, amely átalakítja az egyéneket, a csoportokat és az Egyházat. A „beszélgetés” szó többet fejez ki, mint pusztán párbeszéd: a gondolat és az érzés összefonódik, közös életteret teremtve. Ezért mondhatjuk, hogy a beszélgetésben a megtérés játszódik le. Ez egy antropológiai valóság, amely a különböző népekben és kultúrákban megtalálható, amelyek szolidaritásban gyűlnek össze, hogy a közösség

számára létfontosságú kérdésekkel foglalkozzanak és döntsenek. A kegyelem ezt az emberi tapasztalatot teszi gyümölcsözővé. A „Lélekben” való beszélgetés azt jelenti, hogy megéljük a hit fényében való megosztás tapasztalatát és Isten akaratának keresését egy olyan autentikusan evangéliumi légkörben, amelyben a Szentlélek félreérthetetlen hangja hallható.

- e) Mivel a szinodalitás a misszióra rendelt, a keresztény közösségeknek szolidaritást kell vállalniuk a más vallásúakkal, meggyőződésükkel és kultúrájukkal, elkerülve ezzel egyrészt az önreferencialitást és az önfenntartást, másrészt az identitásvesztés veszélyét. A párbeszéd logikájának, amely a kölcsönös tanulásban és a közös úton való haladásban jut kifejezésre, jellemeznie kell az evangéliumi igehirdetést, a szegénységben élők szolgálatát, a közös otthonunkról való gondoskodást és a teológiai kutatást.

Megfontolandó kérdések

- f) Az Atya akaratára való valódi odafigyelés érdekében szükségesnek tűnik az egyházi megkülönböztetés kritériumainak elmélyítése teológiai szempontból, hogy a Lélek szabadságára és újdonságára való hivatkozás megfelelően összhangban legyen azzal a ténnyel, hogy Jézus Krisztus „egyszer s mindenkorra” (Zsid 10,10) jön el. Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy pontosítani kell a kapcsolatot a Szentírásban tanúsított Isten Igéjére való odafigyelés, a Hagyomány és az Egyházi Tanítóhivatal befogadása, valamint az idők jeleinek prófétai olvasása között.
- g) E célból döntő fontosságú az antropológiai és spirituális víziók előmozdítása, amelyek képesek integrálni, és nem csupán szembeállítani a hit megtapasztalásának intellektuális és érzelmi dimenzióit, legyőzve mindenféle redukcionizmust és dualizmust az értelem és az érzés között.
- h) Fontos tisztázni, hogy a Lélekben való beszélgetés hogyan integrálhatja a teológiai gondolkodást, valamint a humán- és társadalomtudományok hozzájárulásait, az egyházi megkülönböztetés más modelljei mellett, mint például a „látni, ítélni, cselekedni” megközelítés vagy a „felismerni, értelmezni, választani” lépései.
- i) Fejleszteni kell a *Lectio Divina* és a különböző – ősi és újkori – spirituális hagyományok hozzájárulását a megkülönböztetés gyakorlatához. Valóban helyénvaló értékelni a formák

és stílusok, módszerek és kritériumok sokféleségét, amelyeket a Szentlélek az évszázadok során sugallt, és amelyek az Egyház lelki örökségének részét képezik.

Javaslatok

- j) Javasoljuk, hogy az Egyházak kísérletezzenek a Lélekben való beszélgetéssel és a megkülönböztetés más formáival, és adaptálják azokat olyan módon, ahogyan azt megfelelőnek tartják, a különböző spirituális hagyományokból merítve, amelyek megfelelnek a környezetük igényeinek és kultúrájának. A kísérés megfelelő formái megkönnyíthetik ezt a gyakorlatot, segítve annak logikájának megértését és az esetleges ellenállás leküzdését.
- k) Minden helyi Egyházat arra bátorítunk, hogy gondoskodjon megfelelő, az egyházi megkülönböztetés folyamatának megkönnyítésére és kísérésére kiképzett személyekről.
- l) Az egyházi élet megvilágítása érdekében a megkülönböztetés gyakorlata hasznosan alkalmazható a lelkipásztori szférában, a kontextusnak megfelelő módon. Ez lehetővé teszi, hogy könnyebben felismerjük a közösségben jelenlévő karizmákat, hogy bölcsen bízunk feladatokat és szolgálatokat a közösség tagjaira. A tevékenységek pusztá tervezésén túlmutatva képesek leszünk a Lélek fényében megtervezni a lelkipásztori utakat.

3. Belépés a hit közösségébe: Keresztény beavatás

Konvergenciák

- a) A keresztény beavatás az az út, amelyen az Úr az Egyház szolgálatán keresztül bevezet minket a húsvéti hitbe, és bevon a szentháromságos és egyházi közösségbe. Ez az út különböző formákat ölt, attól függően, hogy milyen korban történik, és hogy a keleti és nyugati hagyományokra milyen hangsúlyok jellemzőek. Az Ige meghallgatása és az élet megtérése, a liturgikus ünneplés és a közösségbe és annak küldetésébe való beilleszkedés azonban mindig összefonódik. Éppen ezért a katekumenális út, annak fokozatos szakaszaival és lépéseivel, paradigmája az együtt járás minden egyházi tapasztalatának.
- b) A beavatás a hivatások és egyházi szolgálatok sokféleségével hoz minket kapcsolatba. Mindezek kifejezik az Egyház anyai arcát, egy olyan létmódot, amely úgy tanítja meg gyermekeit járni, hogy velük együtt jár. Meghallgatja őket, és miközben válaszol a

kételyeikre és kérdéseikre, gazdagodik az újdonsággal, amelyet minden egyes ember hoz magával történelme, nyelve és kultúrája révén. E lelkipásztori tevékenység által a keresztény közösség először találkozik a szinodalitással, gyakran anélkül, hogy ennek teljesen tudatában lenne.

- c) A karizmák és szolgálatok megkülönböztetése előtt „mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresztséggel” (1Kor 12:13). Ezért minden megkeresztelt között valódi méltóságegyenlőség és közös felelősség van a küldetésért, mindenkinek a hivatása szerint. A Lélek felkenése által, aki „megtanít mindenre” (1Jn 2,27), minden hívő rendelkezik az evangélium igazságának ösztönével, *a sensus fidei*-el. Ez az isteni valóságokkal való bizonyos rokonszenven és abban a képességben áll, hogy intuitív módon megragadják azt, ami megfelel a hit igazságának. A szinódusi folyamatok fokozzák ezt az adottságot, lehetővé téve a hívek e konszenzusának (*consensus fidelium*) létezésének megerősítését. Ez az eljárás biztos kritériumot nyújt annak megállapításához, hogy egy adott tanítás vagy gyakorlat az apostoli hithez tartozik-e.
- d) A pünkösdi kegyelem a bérmálás szentsége által marad meg az Egyházban. A híveket a Lélek ajándékainak bőségével gazdagítja. Arra hívja őket, hogy a közös keresztségi méltóságukban gyökerező sajátos hivatásukat a misszió szolgálatába állítsák. Fontossága nagyobb hangsúlyt igényel, és az Egyház szinodális arcát alkotó karizmák és szolgálatok sokféleségéhez viszonyítva kell elhelyezni.
- e) Az Eucharisztia ünneplése, különösen vasárnap, az első és alapvető forma, amelyben Isten szent népe összegyűlik és találkozik. Amikor ez nem lehetséges, a közösség, bár vágyik az Eucharisziára, összegyűlik, hogy az Ige liturgiáját ünnepelje. Az Eucharisziában a kegyelem misztériumát ünnepeljük, amely nekünk adatik. Azáltal, hogy az Úr arra hív minket, hogy részt vegyünk az ő Testében és Vérében, egy testté formál bennünket, egymással és önmagával. Pál apostolnak a *koinonia* kifejezés használatától kezdve (vö. 1Kor 10,16-17) a keresztény hagyomány nagy becsben tartotta a „közösség” szót, amely egyszerre jelzi az Eucharisziában való teljes részvételt, valamint a hívek és az Egyházak közötti kapcsolatok természetét. Miközben megnyit bennünket az isteni élet szemlélésére, a szentháromságos misztérium kifürkészhetetlen mélységeire, ez a kifejezés utal kapcsolataink „hétköznapiságára” is: a legegyszerűbb gesztusokban, amelyekkel egymás

felé nyitunk, valóban a Lélek lehel ránk. Ezért a közösség, amely az Eucharisziából fakad és amelyet abban ünneplünk, meghatározza és irányítja a szinodalitás útjait.

- f) Az Eucharisziából megtanuljuk megfogalmazni az egységet és a sokféleséget: az Egyház egységét és a keresztény közösségek sokféleségét; a szentségi misztérium egységét és a liturgikus hagyományok sokféleségét; az ünneplés egységét és a hivatások, karizmák és szolgálatok sokféleségét. Semmi sem mutatja jobban, mint az Eucharisztia, hogy a Lélek által teremtett harmónia nem egyformaság, és hogy minden egyházi ajándék a közös épülést szolgálja.

Megfontolandó kérdések

- g) A keresztség szentsége nem értelmezhető elszigetelten vagy a keresztény beavatás logikáján kívül, és nem értelmezhető individualista módon sem. Ezért tovább kell vizsgálnunk, hogy a keresztény beavatás egységesebb látásmódja milyen mértékben járulhat hozzá a szinodalitás megértéséhez.
- h) A *sensus fidei* érett gyakorlása nemcsak a keresztség felvételét követeli meg, hanem a keresztség kegyelmében fejlődő, hiteles tanítványságban megélt életet. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy megkülönböztessük a Lélek tevékenységét a pusztán uralkodó gondolkodásformáktól vagy kulturális meghatározottságoktól, illetve az evangéliummal összeegyeztethetetlen dolgoktól. A *sensus fidei* gyakorlásának megértését megfelelő teológiai reflexióval kell elmélyíteni.
- i) A szinodalitásról való elmélkedés új betekintést nyújthat a bérálás megértésébe, amely által a Lélek kegyelme a pünkösdi harmóniában kifejezi az ajándékok és karizmák sokféleségét. A különböző egyházi tapasztalatok fényében meg kell fontolni, hogyan lehetne gyümölcsözőbbé tenni e szentség előkészítését és ünneplését, hogy minden hívőben felbredjen a közösségépítésre, a világban való misszióra és a hitről való tanúságtételre való hívás.
- j) Pasztorálteológiai szempontból fontos folytatni annak kutatását, hogy a katekumenális út hogyan adhat inspirációt más pasztorális utakhoz, mint például a házasságra való felkészítés, vagy a szakmai és társadalmi elköteleződések kiválasztásában való kísérés, vagy a felszentelt szolgálatra való felkészítés, amelyben az egész egyházi közösségnek részt kell vennie.

Javaslatok

- k) Ha az Eucharisztia formálja a szinodalitást, akkor az első lépés, amit meg kell tennünk, hogy a misét az ajándékhoz méltó módon, a Krisztusban való barátság hiteles érzésével ünnepeljük. A hitelesen celebrált liturgia a tanítványság első és alapvető iskolája. Szépségének és egyszerűségének minden más szervezett képzési programot megelőzve kell formálnia bennünket.
- l) A második lépés arra a széles körben jelzett igényre utal, hogy a liturgikus nyelvezetet a hívek számára hozzáférhetőbbé és a kultúrák sokszínűségét jobban megtestesítővé kell tenni. Anélkül, hogy megkérdőjeleznénk a hagyományokkal való folytonosságot és a jobb liturgikus képzés szükségességét, mélyebb elmélyülésre van szükség. A püspöki konferenciákat szélesebb körű felelősséggel kell megbízni e tekintetben, a *Magnum principium* motu proprio szerint.
- m) A harmadik lépés az a lelkipásztori elkötelezettség, hogy a közösségi ima a szentmisén túl is kiterjedjen. A liturgikus imádság alternatív formái, valamint a népi vallásosság gyakorlata, amelyben a helyi kultúrák sajátosságai tükröződnek, nagyon jelentősek a hívek bevonásának előmozdításában. Ezek bevezetik a híveket a keresztény misztériumba, és közelebb viszik az Egyházat kevésbé ismerőket az Úrral való találkozáshoz. A népi vallásosság formái közül a Mária-áhitat kiemelkedik, mert képes sokak hitét fenntartani és táplálni.

4. A szegények, az Egyház útjának főszereplői

Konvergenciák

- a) A szegénységben élők szeretetet kérnek az Egyháztól. A szeretet alatt tiszteletet, elfogadást és elismerést értenek, amely nélkül az étel, a pénz vagy a szociális szolgáltatások nyújtása a támogatás olyan formáit jelenti, amelyek kétségtelenül fontosak, de nem veszik teljes mértékben figyelembe a személy méltóságát. Minden egyes személyt képessé kell tenni arra, hogy maga határozhassa meg növekedési eszközeit, ahelyett, hogy mások jóléti intézkedéseinek tárgya legyen. Az elismerés és a tisztelet erőteljes eszközei ennek lehetővé tételére.

- b) A szegények számára biztosított kedvező lehetőség a krisztológiai hitben rejlik: Jézus, aki szegény és alázatos volt, barátságot kötött a szegénységben élő emberekkel, megosztotta velük az asztalt, és elítélte a szegénység okait. Az egyház számára a szegények és a peremre szorultak számára biztosított kedvező lehetőség teológiai kategória, mielőtt kulturális, szociológiai, politikai vagy filozófiai kategória lenne. Szent János Pál szerint Isten először nekik ajánlja fel kegyelmét. Ez az isteni preferencia következményekkel jár minden keresztény életére nézve, akik arra hivatottak, hogy „ugyanazt a lelkiületet ápolják ... amely, Jézus Krisztusban volt” (Fil 2,5).
- c) A szegénység nem csak egyféle. A szegénységben élők sokféle arca között vannak olyanok, akiknek nincs meg az, amire szükségük van ahhoz, hogy méltóságteljes életet éljenek. Ott vannak a migránsok és menekültek; az őshonos népek, az őslakos és az afroszármazású emberek; az erőszak és a bántalmazás áldozatai, különösen a nők; a függőséggel küzdők; a kisebbségek, akikről rendszeresen megtagadják a hangot; az elhagyott idősek; a rasszizmus, a kizsákmányolás és az emberkereskedelem áldozatai, különösen a kiskorúak; a kizsákmányolt munkavállalók; a gazdaságilag kirekesztettek és mások, akik a periférián élnek. A kiszolgáltatottak közül a legkiszolgáltatottabbak közé tartoznak a meg nem született gyermekek és anyáik, akiknek érdekében folyamatos érdekérvényesítésre van szükség. A Közgyűlés meghallja az „új szegények” kiáltását, amelyet a több kontinens számos országát sújtó háborúk és a terrorizmus vált ki, és a Közgyűlés elítéli az ilyen viszályokat okozó korrupt politikai és gazdasági rendszereket.
- d) Az anyagi szegénység mellett sokan tapasztalnak lelki szegénységet is, amelyet úgy értelmeznek, mint az élet értelmének hiányát. Az önmagunkkal való túlzott foglalkozás oda vezethet, hogy másokat fenyegetésnek tekintünk, ami arra késztet, hogy még inkább magunkba forduljunk, és ezzel egyfajta individualizmust fejezzünk ki. Amikor a lelki és anyagi szegények találkoznak egymással, elindulnak egy olyan úton, amelyen egymás szükségleteire választ találnak. Ez az együtt járás olyan útja, amely konkretizálja a szinodális Egyház perspektíváját, amely az evangéliumi boldogság teljes értelmét tárja elénk: „Boldogok a lélekben szegények” (Mt 5,3).
- e) A szegények melletti kiállítás megköveteli, hogy velük együtt gondoskodjunk közös otthonunkról: a föld kiáltása és a szegénységben élők kiáltása ugyanaz a kiáltás. Az erre a kiáltásra adott válaszok hiánya teszi az ökológiai válságot, és különösen az

éghajlatváltozást az emberiség túlélését fenyegetővé. Ezt hangsúlyozza a *Laudate Deum* apostoli buzdítás, amelyet Ferenc pápa a Szinódusi Közgyűlés munkájának megkezdésével egy időben tett közzé. Az éghajlatváltozás következményeinek leginkább kitett országokban élő egyházak élesen tudatában vannak annak, hogy sürgősen változtatni kell az irányon, és ez az ő hozzájárulásukat jelenti a bolygó különböző részein élő más helyi egyházak útjához.

- f) Az Egyház kötelezettsége, hogy a szegénység és a kirekesztés okaival foglalkozzon. Ez magában foglalja a kirekesztettek jogainak védelmét célzó intézkedéseket, és megkövetelheti az igazságtalanságok nyilvános elítélését, akár a társadalmi struktúrák, akár az egyének, vállalatok vagy kormányok által elkövetett igazságtalanságokról van szó. A szegénységben élők hangjának meghallgatásához elengedhetetlen, hogy meghallgassuk követeléseiket és álláspontjukat, és használjuk saját szavaikat.
- g) A keresztényeknek kötelességük elkötelezni magukat a közjó építésében és az élet méltóságának védelmében való aktív részvétel mellett, az Egyház társadalmi tanításából inspirálódva és különböző módokon együttműködve, a civil társadalmi szervezetekben, szakszervezetekben, népi mozgalmakban, alulról szerveződő egyesületekben, a politika területén stb. való részvételen keresztül. Az Egyház mély hálával tartozik nekik. A közösségnek kötelessége támogatni azokat, akik ezeken a területeken a szeretet és a szolgálat valódi szellemében dolgoznak. Tevékenységük része az Egyház küldetésének, hogy hirdesse az evangéliumot és megvalósítsa Isten Országának eljövételét.
- h) A keresztény közösség találkozik Krisztus arcával és testével, aki, bár gazdag volt, szegénnyé lett értünk, hogy mi gazdagok legyünk az ő szegénysége által (vö. 2Kor 8,9). Ez a közösség nemcsak arra hivatott, hogy közel legyen a szegényekhez, hanem arra is, hogy tanuljon tőlük. Ha szinódussá válni azt jelenti, hogy együtt járunk azzal, aki az Út, akkor egy szinodális Egyháznak a szegénységet megtapasztalókat kell életének minden aspektusában a középpontba helyeznie: szenvedéseiken keresztül közvetlen ismeretük van a szenvedő Krisztusról (vö. *Evangelii gaudium*, 198). Életüknek az Úréhoz való hasonlósága teszi a szegényeket az ajándékként kapott üdvösség hírnökeivé és az evangélium örömeinek tanúivá.

Megfontolandó kérdések

- i) A világ egyes részein az Egyház szegény, azokkal, akik szegények, és azokért, akik szegények. Folyamatosan fennáll a veszélye annak, hogy a szegénységben élőket „ők” és „mi” mint az egyházi szeretet „tárgyai” szempontjából szemléljük. A szegénységet megtapasztalók középpontba állítása és a tőlük való tanulás az, amit az Egyháznak egyre inkább meg kell tennie.
- j) Ahhoz hogy ne veszítsük el a világos fókuszot és a gyümölcsöző lehetőséget, dinamikus feszültségben kell tartani egyrészt az igazságtalanságok prófétai elítélését, másrészt pedig a politikai döntéshozók meggyőzését a közjó érdekében való cselekvésre, ami a diplomácia bevonását igényli. Különösen ügyelni kell arra, hogy az állami vagy magánforrások egyházi szervek általi felhasználása ne korlátozza az evangélium követeléseire való kiállás szabadságát.
- k) Az oktatás, az egészségügy és a szociális jólét területén nyújtott szolgáltatások megkülönböztetés és kirekesztés nélküli biztosítása egyértelmű jele annak az Egyháznak, amely elősegíti a legkiszolgáltatottabbak integrációját és részvételét az Egyházban és a társadalomban. Az e területen tevékenykedő szervezeteket arra ösztönözzük, hogy a keresztény közösség kifejeződésének tekintsék magukat, és kerüljék el, hogy a jótékonyság személytelenné váljon. Ösztönözzük őket továbbá a hálózatépítésre és a másokkal való koordinációra.
- l) Az Egyháznak őszintén meg kell vizsgálnia, hogyan tesz eleget az igazságosság követelményeinek a hozzá tartozó intézményekben dolgozók körében, hogy következetesen és tisztességesen járjon el.
- m) Egy szinodális Egyházban a szolidaritás az ajándékok cseréjében és a különböző régiók helyi egyházai közötti erőforrások megosztásában is megnyilvánul. Ezek a kapcsolatok elősegítik az Egyház egységét azáltal, hogy köteleket teremtenek az érintett keresztény közösségek között. Szükség van arra, hogy azokra a feltételekre összpontosítsunk, amelyek szükségesek annak biztosításához, hogy a papokra szoruló egyházak segítségére érkező papok ne csupán funkcionális megoldást nyújtsanak, hanem erőforrást jelentsenek mind az őket küldő, mind az őket fogadó egyház növekedéséhez. Hasonlóképpen biztosítani kell, hogy a gazdasági segítségnyújtás ne fajuljon pusztán jóléti szolgáltatássá, hanem elősegítse a hiteles evangéliumi szolidaritást, és átláthatóan és megbízhatóan kezeljék.

Javaslatok

- n) Az egyház szociális tanítása túlságosan kevésbé ismert forrás. Ezzel foglalkozni kell. A helyi egyházakat nemcsak arra kérjük, hogy tegyék ismertebbé a tanítás tartalmát, hanem arra is, hogy olyan gyakorlatokkal segítsék elő annak befogadását, amelyek a tanítás inspirációját tettekre váltják.
- o) A találkozás, a közös élet megosztása és a szegénységben és periférián élők szolgálata a keresztény közösségek által kínált minden képzési út szerves részét kell, hogy képezze: ez a hit követelménye, nem pedig választható extra. Ez különösen igaz a felszentelt szolgálatra és a megszentelt életre jelentkezőkre.
- p) A diakóniai szolgálat újragondolásának részeként az egyháznak elő kell mozdítania a szegények szolgálata felé való erőteljesebb irányultságot.
- q) Az egyházi tanításnak, liturgiának és gyakorlatnak kifejezettebben és gondosabban kell integrálnia az átfogó ökológia bibliai és teológiai alapjait.

5. Egyház „minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből”

Konvergenciák

- a) A keresztények sajátos kultúrákban élnek, elviszik hozzájuk Krisztust az Igében és a szentségekben, alázattal és örömmel vállalják a szeretetszolgálatot, és befogadják Krisztus misztériumát, amely már minden helyen és időben vár ránk. Így olyan Egyházzá válunk, amely befogad embereket „minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből” (Jel 5,9).
- b) A kulturális, történelmi és kontinentális kontextusok, amelyekben az egyház jelen van, különböző lelki és anyagi szükségleteket tárnak fel. Ez alakítja a helyi egyházak kultúráját, missziós prioritásait, azokat a gondokat és adományokat, amelyeket mindegyikük a szinódusi párbeszédbe hoz, és azokat a nyelveket, amelyekkel kifejezik magukat. A Közgyűlés napjai alatt közvetlenül és többnyire örömmel tapasztalhattuk meg az egyházi lét sokféle megnyilvánulását.
- c) Az egyházak egyre inkább multikulturális és többvallású környezetben élnek. Ez szükségessé teszi a vallások és kultúrák közötti párbeszéd megteremtésének módját, amellyel a keresztényeknek foglalkozniuk kell a társadalmat alkotó számos csoport mellett.

Az egyház küldetésének megélése ezekben a kontextusokban olyan jelenléteket, szolgálatot és igehirdetést igényel, amely hidakat épít, kölcsönös megértést tanúsít, és olyan evangelizációt folytat, amely kísér, meghallgat és tanul. A Közgyűlésen a „cipő levételének” képe, hogy átlépjük a küszöböt a másik emberrel való találkozás felé, az alázat és a szent tér iránti tisztelet jeleként, egyenlő feltételek mellett hangzott el.

- d) A migráció a helyi egyházakat kultúrák közötti közösségekké alakítja át. A migránsok és menekültek, akik közül sokan az elszakadás, a háború és az erőszak sebeit viselik, gyakran a megújulás és a gazdagodás forrásává válnak az őket befogadó közösségek számára, és lehetőséget nyújtanak arra, hogy közvetlen kapcsolatokat alakítsanak ki a földrajzilag távoli egyházakkal. A migránsokkal szembeni egyre ellenségesebb hozzáállással szemben arra vagyunk hivatottak, hogy nyitott befogadást gyakoroljunk, hogy elkísérjük őket egy új élet felépítésében, és hogy valódi kultúrák közötti közösséget építsünk a népek között. A migránsok liturgikus hagyományainak és vallási gyakorlatának tiszteletben tartása a hiteles befogadás szerves része.
- e) A misszionáriusok azért adták életüket, hogy az örömhírt elvigyék az egész világba. Elkötelezettségük nagyszerű tanúságtétel az evangélium erejéről. Különös figyelemre és érzékenységre van azonban szükség azokban a kontextusokban, ahol a „misszió” szó fájdalmas történelmi emlékekkel terhelt, ami ma akadályozza a közösséget. Egyes helyeken az evangélium hirdetése gyarmatosítással, sőt népiirtással járt együtt. Az evangelizálás ezekben a kontextusokban megköveteli az elkövetett hibák elismerését, új érzékenység elsajátítását ezekkel a kérdésekkel szemben, és egy olyan generáció kísérését, amely a gyarmatosításon túli keresztény identitás kialakítására törekszik. A tisztelet és az alázat alapvető hozzáállás, amelyre szükség van annak felismeréséhez, hogy kiegészítjük egymást, és hogy a különböző kultúrákkal való találkozás gazdagíthatja a keresztény közösségek hitének megélését és gondolkodását.
- f) Az Egyház tanítja a vallásközi párbeszéd szükségességét és bátorítja annak gyakorlását, mint a minden nép közötti közösség építésének részét. Az erőszak és a széttöredezett világában egyre sürgetőbb az emberiség egységéről, közös eredetéről és közös sorsáról tanúságot tenni, a társadalmi igazságosság, a béke, a kiengesztelődés és a közös otthonunkról való gondoskodás összehangolt és kölcsönös szolidaritásában. Az Egyház

tudatában van annak, hogy a Lélek minden vallás, hit és kultúra nőtagjain és férfijain keresztül szólhat.

Megfontolandó kérdések

- g) Nagyobb érzékenységet kell kifejlesztenünk az egyházi lét sokféle megnyilvánulásának gazdagsága iránt. Ehhez dinamikus egyensúlyra kell törekednünk az Egyház egészének dimenziója és helyi gyökere, az Egyház egységének köteléke iránti tisztelet és a sokféleséget elfojtó homogenizáció veszélye között. A különböző kontextusokban eltérőek a jelentések és a prioritások, és ez megköveteli a decentralizáció formáinak azonosítását és előmozdítását.
- h) Az egyházat is érinti a polarizáció és a bizalmatlanság olyan létfontosságú kérdésekben, mint a liturgikus élet, valamint az erkölcsi, társadalmi és teológiai reflexió. Mindegyiknek az okait fel kell ismernünk a párbeszéd révén, és bátor folyamatokat kell vállalnunk a közösség újjáélesztésére és a kiengesztelődés folyamataira, hogy legyőzzük őket.
- i) Helyi egyházainkban néha feszültséget tapasztalunk az evangelizáció különböző értelmezési módjai között: az élet tanúságtételének hangsúlyozása, az emberi fejlődés iránti elkötelezettség, a vallásokkal és kultúrákkal folytatott párbeszéd és az evangélium kifejezett hirdetése között. Ugyanígy feszültség keletkezik Jézus Krisztus kifejezett hirdetése és az egyes kultúrák sajátosságainak értékelése között is, keresve az evangéliumi vonásokat (*semina Verbi*), amelyeket az adott kultúra már tartalmaz.
- j) Vizsgálódó kérdésnek tekintjük az evangélium üzenete és az evangelizálásban részt vevők kultúrája közötti esetleges keveredéseket.
- k) A növekvő konfliktusok, az egyre erősebb fegyverkereskedelem és -használat felveti a kérdést – amely több csoportban is felmerült –, hogy a konfliktusokat erőszakmentesen kezeljük. Ez egy értékes hozzájárulás, amelyet a keresztények a mai világnak a más vallásokkal folytatott párbeszédben és együttműködésben nyújthatnak.

Javaslatok

- l) Újabb figyelmet kell fordítanunk arra a kérdésre, hogy milyen nyelveket használunk arra, hogy az emberek elméjéhez és szívéhez szóljunk a legkülönbözőbb kontextusokban, szép és elérhető módon.

- m) Közös keretre van szükségünk a decentralizációs formákkal való kísérletezés irányításához és értékeléséhez, amely meghatározza az összes érintett szereplőt és szerepüket. A koherencia érdekében a decentralizációval kapcsolatos mérlegelési folyamatoknak szinodális stílusban kell zajlaniuk, a különböző szinteken érintett összes szereplő egyetértését és hozzájárulását előirányozva.
- n) Új paradigmákra van szükség az őslakos népekkel való pasztorális együttműködéshez, amely egy közös út formájában valósul meg, nem pedig egy velük vagy értük végzett tevékenységként. Résztételük a döntéshozatali folyamatokban minden szinten hozzájárulhat egy élénkebb és missziósabb Egyházhoz.
- o) A Közgyűlés munkájából a II. Vatikáni Zsinat tanításának, a zsinat utáni tanításnak és az Egyház társadalmi tanításának jobb megismerésére való felhívás következik. Jobban meg kell ismernünk különböző hagyományainkat, hogy világosabban az egyházak közösségben lévő, a szolgálatban és a párbeszédben hatékony Egyház legyünk.
- p) Egy olyan világban, ahol a migránsok és menekültek száma növekszik, miközben a befogadásukra való hajlandóság csökken, és ahol az idegenekre egyre gyanakvóbban tekintenek, az egyháznak határozottan részt kell vennie az oktatásban, a párbeszéd és a találkozás kultúrájában, a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelemben, különösen a lelkipásztori képzésen keresztül. Hasonlóképpen szükséges, hogy konkrét projekteken vegyünk részt a migránsok integrációja érdekében.
- q) Javasoljuk, újítsuk meg a párbeszédet és a megkülönböztetést a rasszokkal kapcsolatos igazságosság összefüggésében. Az Egyházon belüli, a rasszokkal kapcsolatos igazságtalanságot létrehozó vagy fenntartó rendszereket be kell azonosítani és ezeket le kell küzdeni. Az érintettek segítségével gyógyulási és kiengesztelődési folyamatokat kell létrehozni a rasszizmus bűnének felszámolása érdekében.

6. A keleti egyházak és a latin egyházi hagyományok

Konvergenciák

- a) A keleti egyházak közül a Péter utódával teljes közösségben lévők olyan liturgikus, teológiai, ekkleziológiai és kánoni sajátosságokat élveznek, amelyek nagyban gazdagítják

az egész Egyházat. Különösen azzal járulhatnak hozzá értékes módon a szinodalitás megértéséhez és gyakorlatához, hogy megtapasztalják az egységet a sokféleségben.

- b) A történelem során az egyházaknak biztosított autonómia szintje különböző szakaszokon ment keresztül. Egyes szokások és eljárások ma már elavultnak számítanak, mint például a latinosság. Az utóbbi évtizedekben jelentősen fejlődött az az út, amely ezen egyházak sajátosságának, megkülönböztetésének és autonómiájának elismeréséhez vezet.
- c) A hívek jelentős migrációja a katolikus Keletről a latin többségű területekre fontos lelkipásztori kérdéseket vet fel. Ha a jelenlegi tendencia folytatódik vagy növekszik, a keleti katolikus egyházaknak több tagja lehet a diaszpórában, mint az egyházi területeken. Több okból kifolyólag a keleti hierarchiák felállítása a bevándorlás országaiban nem elegendő a probléma megoldására, de szükség van arra, hogy a helyi latin rítusú egyházak a szinodalitás nevében segítsék a kivándorolt keleti híveket identitásuk megőrzésében és sajátos örökségük ápolásában, anélkül, hogy asszimilációs folyamatoknak vetnék alá magukat.

Megfontolandó kérdések

- d) Javasoljuk annak további tanulmányozását, hogy a keleti katolikus egyházak tapasztalatai hogyan járulhatnak hozzá a szinodalitás megértéséhez és gyakorlatához.
- e) Továbbra is vannak nehézségek a pápa szerepével kapcsolatban, amikor hozzájárulását adja az egyházak szinódusai által *sui iuris* területükre megválasztott püspököknek, valamint az egyházi területen kívüli püspökök pápai kinevezésével kapcsolatban. A pátriárkák joghatóságának a pátriárkai területeken kívüli kiterjesztésére irányuló kérés szintén a Szentszékkal való mérlegelés és párbeszéd kérdése.
- f) Azokban a régiókban, ahol különböző katolikus egyházak hívei vannak jelen, olyan modelleket kell találnunk, amelyek láthatóvá teszik a sokféleségben való egység hatékony formáit.
- g) El kell gondolkodnunk azon, hogy a keleti katolikus egyházak milyen mértékben járulhatnak hozzá a keresztény egységhez, és milyen szerepet játszanak a vallásközi és kultúrák közötti párbeszédben.

Javaslatok

- h) Mindenekelőtt felmerült a Szentatyához intézett kérés, hogy hozzák létre a keleti katolikus egyházak pátriárkáinak és főpásztorainak állandó tanácsát.
- i) Néhányan kérték, hogy hívjanak össze egy rendkívüli szinódust, amelyet a keleti katolikus egyházaknak, identitásuknak és küldetésüknek, valamint a háború és a tömeges migráció összefüggésében felmerülő lelkipásztori és egyházi kihívásoknak szentelnének.
- j) Egy keleti és latin teológusokból, történészekből és kánonjogászokból álló közös bizottságot kell létrehoznunk, amely a további vizsgálatot igénylő kérdésekkel foglalkozik, és javaslatokat fogalmaz meg a továbblépés irányába.
- k) A keleti katolikus egyházak tagjainak megfelelő képviselést kell biztosítani a Római Kúria dikasztériumaiban, hogy az egész egyházat gazdagítsák az ő nézőpontjukkal, segítsenek a felmerülő problémák kezelésében, és lehetővé tegyék részvételüket a különböző szintű párbeszédben.
- l) A keleti egyházak híveinek örökségét tiszteletben tartó befogadási formák elősegítése érdekében fokozni kell a diaszpórában élő keleti papság és a latin papság közötti kapcsolatokat, hogy elmélyítsük a kölcsönös ismereteket és a vonatkozó hagyományok elismerését.

7. A keresztény egység felé vezető úton

Konvergenciák

- a) A Szinódusi Közgyűlés ezen ülése mély ökumenikus gesztussal kezdődött. Az „Együtt” imavirrasztáson Ferenc pápa mellett számos más vezető és a különböző keresztény közösségek képviselői is jelen voltak, ami egyértelmű és hiteles jele annak a váagnak, hogy a hit egységének és az ajándékok cseréjének szellemében együtt járjanak. Ez a rendkívül jelentős esemény azt is lehetővé tette számunkra, hogy felismerjük, hogy ökumenikus *kairoszban* vagyunk, és megerősítsük, hogy ami összeköt bennünket, az nagyobb, mint ami elválaszt. Mert közösen valljuk, hogy „Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten, mindnyájunk Atyja, aki mindennek fölötte áll, mindent áthat és mindenben benne van” (Ef 4,5-6).

- b) A keresztség, amely a szinodalitás elvének gyökere, az ökumenizmus alapja is. Rajta keresztül minden keresztény részt vesz a *sensus fidei*ben, és ezért hagyományaitól függetlenül figyelmesen meg kell hallgatni őket, ahogyan a Szinódusi Közgyűlés is tette a megkülönböztetési folyamat során. Nincs szinodalitás ökumenikus dimenzió nélkül.
- c) Az ökumenizmus mindenekelőtt a lelki megújulás kérdése, amely a bűnbánat és az emlékezet gyógyulásának folyamatát is megköveteli. A Közgyűlés meghatottan hallgatta meg a különböző egyházi hagyományokhoz tartozó keresztények tanúságtételeit, akik barátságot, imát és mindenekelőtt a szegénységben élők szolgálata iránti elkötelezettséget osztják meg egymással. A legkisebbek iránti elköteleződés megszilárdítja a kötelekeket, és segít arra összpontosítani, ami már minden hívőt összeköt Krisztusban. Ezért fontos, hogy az ökumenizmust elsősorban a mindennapi életben gyakoroljuk. A teológiai és intézményi párbeszédben a kölcsönös megértés türelmes szövése a növekvő bizalom és nyitottság légkörében folytatódik.
- d) A világ nem kevés régiójában létezik a „vér ökumenizmusa”, amely a különböző felekezetű keresztényekből ered, akik életüket adják a Jézus Krisztusba vetett hitért. Mártíromságuk tanúságtétele minden szónál beszédesebb. Az egység az Úr keresztségéből ered.
- e) A keresztények közötti együttműködés kulcsfontosságú korunk lelkipásztori kihívásainak kezelésében. A szekularizált társadalmakban ez lehetővé teszi, hogy az evangélium hangja nagyobb erővel érvényesüljön. A szegénység körülményei között ez arra ösztönzi az embereket, hogy egyesítsék erőiket az igazságosság, a béke és a legkisebbek méltóságának szolgálatában. Minden esetben erőforrás a gyűlölet, a megosztottság és a háború kultúrájának gyógyításához, amely csoportokat, népeket és nemzeteket állít egymás ellen.
- f) A különböző egyházakhoz vagy egyházi közösségekhez tartozó keresztények közötti házasságok (felekezetek közötti házasságok) olyan valóságot jelenthetnek, amelyben a közösség bölcsessége megérlelődhet, és lehetőség van egymás evangelizálására.

Megfontolandó kérdések

- g) Közgyűlésünk képes volt érzékelni, hogy a különböző keresztény hagyományok milyen különböző módon értelmezik az Egyház szinodális voltát. Az ortodox egyházakban a szinodalitás szigorú értelemben kizárólag a püspököket (a Szent Szinódust) megillető kollegiális hatalomgyakorlás kifejeződése. Tágabb értelemben az összes hívő aktív

részvételére utal az egyház életében és küldetésében. Volt néhány utalás más egyházi közösségek gyakorlatára, ami gazdagította vitáinkat. Mindez további vizsgálatot igényel.

- h) Egy másik vizsgálendő téma a szinodalitás és a primátus közötti kapcsolatra vonatkozik a különböző szinteken (helyi, regionális, egyetemes), kölcsönös egymásra utaltságukban. A történelem közös újraolvasására van szükségünk, hogy leküzdjük a sztereotípiákat és előítéleteket. A folyamatban lévő ökumenikus párbeszéd az első évezred gyakorlatának fényében jobban megértették, hogy a szinodalitás és a primátus egymással összefüggő, egymást kiegészítő és egymástól elválaszthatatlan valóságok. Ennek a kényes pontnak a tisztázása következményekkel jár a péteri szolgálatnak az egység szolgálatában való megértésére, annak megfelelően, amit II. Szent János Pál az *Ut unum sint* enciklikában kívánt.
- i) Meg kell vizsgálnunk az eucharisztikus vendégszeretet (*Communicatio in sacris*) kérdését teológiai, kánonjogi és lelkipásztori szempontból, a szentségi és az egyházi közösség közötti kapcsolat fényében. Ez a kérdés különösen fontos a felekezetek közötti házaspárok számára. Felveti a felekezetek közötti házasságokról való szélesebb körű elmélkedés szükségességét.
- j) Szorgalmaztuk továbbá a „felekezeten kívüli” közösségek és a keresztény ihletésű „ébredési” mozgalmak jelenségéről való elmélkedést, amelyekhez nagy számban csatlakoznak olyan hívek is, akik eredetileg katolikusok voltak.

Javaslatok

- k) A 2025-ös év a 325. évi nikaiai zsinat évfordulója, amelyen kidolgozták a keresztényeket egyesítő hit szimbólumát. Ennek az eseménynek a közös megemlékezése segíteni fog abban, hogy jobban megértsük, hogy a múltban a vitás kérdéseket hogyan vitatták meg és oldották meg közösen a zsinaton.
- l) Ugyanebben az évben, 2025-ben, gondviselészerűen a húsvét ünnepének időpontja egybeesik minden egyház és keresztény közösség számára. A Közgyűlés kifejezte azt az élénk vágyát, hogy közös időpontra jussunk a húsvét ünnepére, hogy ugyanazon a napon ünnepelhessük az Úr feltámadását, életünket és üdvösségünket.

- m) Az a vágy is megfogalmazódott, hogy továbbra is bevonják más egyházak és egyházi hagyományok keresztényeit a katolikus szinódusi folyamatokba minden szinten, és hogy a Közgyűlés következő, 2024-es ülészakára több testvéri küldöttet hívjanak meg.
- n) Egyesek javaslatot tettek egy ökumenikus zsinat összehívására a mai világban megvalósuló közös misszióról.
- o) Azt is javasolták, hogy dolgozzunk ki egy ökumenikus mártírológiát.

II. RÉSZ: MINDENKI TANÍTVÁNY, MINDENKI MISSZIÓS

8. Az egyház misszió

Konvergenciák

- a) Ahelyett, hogy azt mondanánk, hogy az Egyháznak küldetése van, azt állítjuk, hogy az Egyház „maga” a küldetés. „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket” (Jn 20,21): az Egyház Krisztustól, az Atya által küldöttől kapja meg saját küldetését. A Szentlélek által támogatva és vezetve, az Egyház hirdeti és tanúsítja az evangéliumot azoknak, akik nem ismerik és nem fogadják be azt. Teszi ezt a szegények melletti döntésével, amely Jézus küldetésében gyökerezik. Ily módon az Egyház közreműködik Isten uralmának eljövételében, amelynek ő a magva (vö. LG 5).
- b) A keresztény beavatás szentségei Jézus minden tanítványára átruházzák az Egyház küldetésének felelősségét. A laikusok, a megszentelt életet élők és a felszentelt papok egyenlő méltósággal rendelkeznek. Különböző karizmákat és hivatásokat kaptak, és különböző szerepeket és feladatokat töltenek be, de mindannyian a Szentlélek által elhívottak és tápláltak, hogy Krisztusban egy testet alkossanak (1Kor 4-31). Mindannyian tanítványok, mindannyian misszionáriusok, a helyi közösségek kölcsönös vitalitásában, akik megtapasztalják az evangelizálás elragadó és vigasztaló örömét. A társfelelősség gyakorlása elengedhetetlen a szinodalitáshoz, és az Egyház minden szintjén szükséges. Minden keresztény missziót végez ezen a földön.
- c) A család minden keresztény közösség pillére. A szülők és nagyszülők és mindazok, akik a családban élnek és osztják meg hitüket, az első misszionáriusok. A család, mint az élet és a szeretet közössége, a hitre és a keresztény gyakorlatra való nevelés kiváltságos helye, amely különleges kísérést igényel a közösségeken belül. Különösen nagy szükség van támogatásra a szülők számára, akiknek össze kell egyeztetniük a munkát – beleértve az egyházi közösségen belüli és annak küldetését szolgáló munkát is – a családi élet követelményeivel.
- d) Ha a misszió az egész egyházra kiterjedő kegyelem, akkor a laikus hívek létfontosságú módon járulnak hozzá e misszió előmozdításához minden területen és a mindennapok hétköznapi helyzeteiben. Mindenekelőtt ők azok, akik jelenvalóvá teszik az Egyházat, és akik hirdetik az evangéliumot, például a digitális kultúrában, amely oly nagy hatást gyakorol az egész világon; az ifjúsági kultúrában; a munka és az üzleti élet, a politika, a

művészet és a kultúra világában; a tudományos kutatásban, az oktatásban és a képzésben; közös otthonunk gondozásában; és különösen a közéletben való részvétel által. Bárhol is vannak jelen, arra kapnak meghívást, hogy a mindennapi életben tanúságot tegyenek Jézus Krisztusról, és megosszák a hitet másokkal. A fiatalok különleges módon, adottságaikkal és gyarlóságaikkal, a Jézussal való barátságban növekedve, az evangélium apostolaivá válnak társaik számára.

- e) A laikus hívők is egyre inkább jelen vannak és aktívan részt vesznek a keresztény közösségek szolgálatában. Sokan közülük lelkipásztori közösségeket szerveznek és animálnak, hitoktatóként, teológusként és képzőként, lelki vezetőként és katekétaként szolgálnak, és részt vesznek a különböző egyházközségi és egyházmegyei testületekben. Sok régióban a keresztény közösségek élete és az egyház küldetése függ a katekétáktól. Ezen kívül laikusok szolgálnak az érdekvédő munkában s az adminisztrációban. Mindezek a hozzájárulások nélkülözhetetlenek az egyház küldetéséhez; ezért biztosítani kell a szükséges kompetenciák megszerzését.
- f) A laikusok karizmái hatalmas változatosságukban a Szentléleknek az Egyház számára adott különleges ajándékait jelentik, amelyeket elő kell hívni, fel kell ismerni és teljes mértékben meg kell becsülni. Bizonyos helyzetekben a laikusokat arra hívhatják, hogy segítsenek pótolni a paphiányt, azzal a veszéllyel, hogy a laikusok apostolkodásának laikus jellege csökkenhet. Más kontextusokban előfordulhat, hogy a papok mindent maguk csinálnak, és így a laikusok karizmáit és szolgálatát figyelmen kívül hagyják vagy nem használják ki kellőképpen. Minden kontextusban fennáll annak a veszélye, amelyet a Közgyűlésen sokan megfogalmaztak, hogy a laikusok „klerikalizálódnak”, és egyfajta laikus elit jön létre, amely fenntartja az egyenlőtlenségeket és a megosztottságot Isten népe között.
- g) Az *ad gentes* misszió kölcsönösen gazdagítja az egyházakat, mert nem csak a misszionáriusokat, hanem az egész közösséget is bevonja, amely ily módon az imádságra, a javak megosztására és a tanúságtételre ösztönöz. A paphiánnyal küzdő egyházaknak nem szabad lemondaniuk erről az elkötelezettségről, míg a felszentelt szolgálatra több hivatással rendelkező egyházaknak hasznára válik a valóban evangéliumi lelkipásztori együttműködés. Minden misszionárius – laikusok és nők, a megszentelt életet élők, diakónusok és papok, és különösen a missziós intézetek tagjai és a *fidei donum*

misszionáriusok – fontos erőforrást jelentenek az ismeretségi kötelékek és az ajándékok cseréjének megteremtésében.

- h) Az egyház küldetése folyamatosan megújul és táplálkozik az Eucharisziából, különösen akkor, amikor közösségi és missziós jellege teljes mértékben kifejeződik.

Megfontolandó kérdések

- i) Továbbra is szükség van a karizmák és szolgálatok közötti összefüggések teológiai megértésének elmélyítésére missziós kontextusban.
- j) A II. Vatikáni Zsinat és az azt követő tanítóhivatali tanítás a laikusok sajátos küldetését az időleges vagy szekuláris valóságok megszentelésének szempontjából mutatja be. A valóság azonban az, hogy a lelkipásztori gyakorlat plébániai, egyházmegyei, sőt újabban már egyetemes szinten is egyre inkább laikusokat bíz meg feladatokkal és szolgálatokkal magán az Egyházon belül. A teológiai reflexiót és az egyházi rendelkezéseket össze kell egyeztetni ezekkel a fontos fejleményekkel, és el kell kerülni azokat a dualizmusokat, amelyek veszélyeztethetik az Egyház küldetése egységének felfogását.
- k) Az összes megkeresztelt ember misszióért való társfelelősségének előmozdításában elismerjük a fogyatékkal élők apostoli képességeit. Jobban akarjuk értékelni azt a hozzájárulást az evangelizációhoz, amelyet az ő emberségük mérhetetlen gazdagsága nyújt. Elismerjük szenvedésük, marginalizálódásuk és diszkriminációjuk tapasztalatait, amelyek néha még a keresztény közösségen belül is előfordulnak.
- l) A lelkipásztori struktúrákat át kell szervezni, hogy könnyen felismerjék, előhívják és ösztönözzék a laikus karizmákat és szolgálatokat, és beilleszték őket a szinodális Egyház missziós dinamikájába. Lelkipásztoraik vezetésével a közösségek képesek lesznek embereket küldeni, valamint fenntartani azokat, akiket misszióba küldtek. Ily módon ezek a struktúrák elsősorban annak a misszióknak a szolgálatában állnak majd, amelyet a hívek a társadalomban, a családban és a munka világában végeznek, ahelyett, hogy kizárólag belső ügyekre vagy szervezeti gondokra összpontosítanak.
- m) Az *Instrumentum laboris*ban használt „teljesen egészében szolgáló Egyház” kifejezés félreértésre adhat okot. Jelentését tisztázni kell a félreértések kiküszöbölése érdekében.

Javaslatok

- n) Több kreativitásra van szükségünk a helyi egyházak igényeinek megfelelő szolgálatok létrehozásában, különös tekintettel a fiatalok bevonására. Gondolhatunk a lektor meglévő szolgálatához rendelt feladatok további bővítésére, amelyek már most is szélesebb körűek, mint a liturgiában végzett feladatok. Ez az Isten Igéjének teljesebb szolgálatává válhatna, amely megfelelő kontextusban az igehirdetést is magában foglalhatná. Megvizsgálhatnánk egy olyan szolgálat létrehozásának lehetőségét is, amelyet a házaspároknak szánunk, akik elkötelezettek a családi élet támogatása és a házasság szentségére készülők kísérése iránt.
- o) A helyi egyházakat felkérjük, hogy fontolják meg a laikus karizmák és szolgálatok közösség általi elismerésének megfelelő eszközeit és pillanatait. Ez történhetne egy olyan liturgikus ünnep alkalmával, amelyen a lelkipásztori megbízatás átadására sor kerül.

9. A nők az Egyház életében és küldetésében

Konvergenciák

- a) Férfiak és nők vagyunk, Isten képére és hasonlatosságára teremtettünk. A teremtés kezdettől fogva egységet és különbözőséget mutat, a nők és férfiak közös természetet, hivatást és sorsot kaptak, és az emberi lét két különböző tapasztalatát. A Szentírás tanúságot tesz a nők és a férfiak egymást kiegészítő jellegéről és kölcsönösségéről, valamint a közöttük fennálló szövetségről, amely Isten teremtési tervének középpontjában áll. Jézus a nőket tekintette beszélgetőtársainak: velük beszélt Isten Országáról; tanítványként fogadta őket, mint például a betániai Máriát. Ezek az asszonyok, akik megtapasztalták gyógyító, felszabadító és felismerő erejét, vele együtt utaztak a Galileából Jeruzsálembe vezető úton (Lk 8,1-3). Húsvét reggelén pedig a feltámadás bejelentését egy asszonyra, Mária Magdolnára bízta.
- b) Krisztusban a nők és a férfiak ugyanolyan keresztségi méltósággal vannak felöltözve (Gal 3,28), és egyformán részesülnek a Lélek különféle ajándékaiban. Krisztusban szeretetteljes, nem versengő kapcsolatok közösségére és az Egyház életének minden szintjén megnyilvánuló társfelelősségre vagyunk együtt meghívva. Ahogy Ferenc pápa mondta, „a boldogmondások erejével összehívott és elhívott nép vagyunk”.

- c) Nagyon pozitív tapasztalatokat szereztünk a nők és férfiak közötti kölcsönösségről ezen a Közgyűlésen. Közös visszhangozzuk a szinódusi folyamat korábbi szakaszaiban elhangzott felhívást, hogy az Egyház határozottabb kötelezettséget vállaljon a nők megértése és kísérése iránt lelkipásztori és szentségi szempontból. A nők arra vágnak, hogy megosszák a szentség felé vezető út lelki tapasztalatait az élet különböző szakaszaiban: fiatal nőként, anyaként, barátságaikban és kapcsolataikban, a családi életben minden életkorban, a munkás életben és a megszentelt életben. A nők igazságosságért kiállanak azokban a társadalmakban, amelyeket még mindig a szexuális erőszak, a gazdasági egyenlőtlenség és az őket tárgyként kezelő tendencia jellemez. A nőket megsebzti az emberkereskedelem, a kényszermigráció és a háború. A lelkipásztori kísérésnek és a nőkért való erőteljes kiállásnak kéz a kézben kell járnia.
- d) A nők teszik ki a padosorainkban ülők többségét, és gyakran ők a hit első misszionáriusai a családban. A megszentelt nő, mind a szemlélődő, mind az apostoli életben alapvető és megkülönböztetett ajándékot, jelet és tanúságot jelentenek közöttünk. A női misszionáriusok, szentek, teológusok és misztikusok hosszú története szintén erőteljes táplálék és inspirációs forrás a mai nők és férfiak számára.
- e) Názáreti Mária, a hit asszonya és Isten anyja, a teológiai, egyházi és lelki értelem egyedülálló forrása marad mindannyiunk számára. Mária emlékeztet bennünket arra az egyetemes hívásra, hogy figyelmesen hallgassuk Istent és nyitottak maradjunk a Szentlélek előtt. Ismerte a szülés és a gondozás örömét, és elviselte a fájdalmat és a szenvedést. Elszegényedett körülmények között szült, menekült lett, és átélte Fia brutális meggyilkolásának fájdalmát, de megismerte feltámadásának nagyszerűségét és pünkösdi dicsőségét is.
- f) Sok nő mély hálóját fejezte ki a papok és püspökök munkájáért. Egy olyan Egyházzól is beszéltek, amely sebeket ejt. A klerikalizmus, a sovinszta mentalitás és a tekintély nem megfelelő megnyilvánulásai továbbra is sebeket ejtenek az egyház arcán és károsítják a közösséget. Mély lelki megtérésre van szükség, amely minden hatékony strukturális változás alapja. A szexuális visszaélések, valamint a hatalommal és tekintéllyel való visszaélés továbbra is igazságosságért, gyógyulásért és kiengesztelődésért kiált. Feltettük a kérdést, hogyan lehet az Egyház olyan hely, amely mindenkit megvéd.

- g) Ha az Egyházban a férfiak és nők közötti kapcsolatokban aláássuk a méltóságot és az igazságosságot, akkor gyengítjük a világnak szóló igehirdetésünk hitelességét. Szinódusi utunk megmutatja a kapcsolati megújulás és a strukturális változások szükségességét. Így jobban üdvözölhetjük mindenki részvételét és hozzájárulását – laikus és felszentelt nőkkel és férfiakkal, diakónusokkal, papokkal és püspökökkel – mint a misszió munkájában társfelelős tanítványokkal.
- h) A Közgyűlés kéri, hogy ne kövessük el azt a hibát, hogy a nőkről mint kérdésről vagy problémáról beszélünk. Ehelyett egy olyan Egyházat kívánunk előmozdítani, amelyben a férfiak és a nők együtt párbeszédet folytatnak, hogy mélyebben megértsék Isten tervének horizontját, amely együtt látja őket főszereplőként, alárendeltség, kirekesztés és versengés nélkül.

Megfontolandó kérdések

- i) Az egyházak világszerte egyértelmű kérésüknek adtak hangot, hogy a nők aktív hozzájárulását ismerjék el és értékeljék, és hogy az Egyház életének és missziójának minden területén növekedjen pasztorális vezető szerepük. Annak érdekében, hogy mindenki ajándékait és karizmáit jobban kifejezhessük, és jobban reagálhassunk a lelkipásztori igényekre, hogyan tud az Egyház több nőt bevonni a meglévő szerepekbe és szolgálatokba? Ha új szolgálatokra van szükség, kinek, milyen szinten és milyen módon kellene ezeket ellátnia?
- j) A nők diakóniai szolgálathoz való hozzáféréssel kapcsolatban különböző álláspontok fogalmazódtak meg. Egyesek számára ez a lépés elfogadhatatlan lenne, mert a Hagyománytól való elszakadást látnak benne. Mások számára viszont a nők diakónusi szolgálathoz való hozzáféréseinek megnyitása visszaállítaná az ősegyház gyakorlatát. Megint mások úgy látják, hogy ez megfelelő és szükséges válasz az idők jeleire, hűséges a Hagyományhoz, és sokak szívében visszhangra találna, akik új energiát és életerőt keresnek az Egyházban. Néhányan aggodalmukat fejezik ki, hogy a kérés aggasztó antropológiai zavarról beszél, amely, ha teljesülne, az Egyházat a korszellemhez kötné.
- k) E kérdés megvitatása kapcsolódik a diakónia teológiájáról folyó szélesebb körű elmélkedéshez is (vö. lentebb a 11. fejezetben).

Javaslatok

- l) A helyi egyházakat arra bátorítják, hogy terjesszék ki a meghallgatás, a kísérés és a gondoskodás munkáját a társadalmi környezetükben leginkább marginalizált nőkre.
- m) Sürgősen biztosítani kell, hogy a nők részt vehessenek a döntéshozatali folyamatokban, és felelősségteljes szerepet vállalhassanak a lelkipásztorkodásban és a szolgálatban. A Szentatya jelentősen növelte a nők számát a Római Kúrián belül a felelős pozíciókban. Ennek az egyházi élet más szintjein, a megszentelt életben és az egyházmegyékben is meg kell történnie. Az egyházjogban ennek megfelelően kell rendelkezni.
- n) Folytatni kell a nők diakonátushoz való hozzáféréseinek teológiai és lelkipásztori kutatását, a Szentatya által külön létrehozott bizottságok eredményeinek, valamint a már elvégzett teológiai, történelmi és exegetikai kutatásoknak a figyelembevételével. Ha lehetséges, e kutatás eredményeit be kell mutatni a Közgyűlés következő ülészakán.
- o) Az egyházon belüli munkaügyi igazságtalanságok és tisztességtelen bérezés eseteivel foglalkozni kell, különösen a megszentelt életet élő nők esetében, akiket túl gyakran olcsó munkaerőnek tekintenek.
- p) Jelentősen bővíteni kell a nők hozzáférést a képzési programokhoz és a teológiai tanulmányokhoz. Javasoljuk, hogy a nőket is integrálják a szemináriumi oktatási és képzési programokba, hogy elősegítsék a felszentelt szolgálatra való jobb felkészülést.
- q) Biztosítani kell, hogy a liturgikus szövegek és az egyházi dokumentumok jobban odafigyeljenek a férfiak és a nők nyelvhasználatára, és olyan szavakat, képeket és elbeszéléseket tartalmazzanak, amelyek szélesebb körben merítenek a nők tapasztalataiból.
- r) Javasoljuk, hogy a nők megfelelő képzésben részesüljenek, hogy minden egyházi eljárásban bíróként vehessenek részt.

10. A megszentelt élet és a laikus egyesületek és mozgalmak: Karizmatikus jel

Konvergenciák

- a) Az egyház mindig is részesült a karizmák ajándékából, legyen az a legkülönlegesebbtől a legegyszerűbbig. Általuk a Szentlélek örömmel és hálával fiatalítja és újítja meg az

Egyházat. Isten szent népe ezekben a karizmákban ismeri fel azt a gondviselészerű segítséget, amellyel Isten fenntartja, irányítja és megvilágítja küldetését.

- b) Az Egyház karizmatikus dimenziója a megszentelt élet gazdag és változatos formáiban nyilvánul meg. Ez a tanúságtétel minden korban hozzájárult az egyházi közösség életének megújításához, és ellenszert jelent a világiasság felé irányuló örökös kísértés ellen. A vallásos életet alkotó sokféle családok a Krisztusban való tanítványság és szentség szépségét mutatják, akár az imádság sajátos formáiban, akár a nép körében végzett szolgálatukban, akár a közösségi élet formáiban, akár a szemlélődő élet magányában, akár az új kultúrák határán. A megszentelt életet élők gyakran elsőként érzékelték a fontos történelmi változásokat és hallgattak a Lélek sugallatára. Ma is szüksége van az Egyháznak az ő prófétai hangjukra és cselekvésükre. A keresztény közösség is felismeri és figyelemmel kívánja kísérni a szinodális élet és a megkülönböztetés gyakorlatát, amely a megszentelt élet közösségeiben kipróbált, és az évszázadok során kiforrott. Tudjuk, hogy bölcsességet tanulhatunk tőlük arra vonatkozóan, hogyan járjuk a szinodális utat. Sok kongregáció és intézet gyakorolja a Lélekben való beszélgetést vagy a megkülönböztetés hasonló formáit a tartományi és általános káptalanok vezetése során, hogy megújítsák a struktúrákat, újragondolják az életmódot, és aktiválják a szolgálat és a legszegényebbek közelségének innovatív formáit. Más esetekben azonban a tekintélyelvű stílus fennmaradását tapasztaljuk, amely nem ad teret a párbeszédnek.
- c) Isten népe ugyanilyen hálával ismeri fel a megújulás magvait a nagy múltú közösségekben, amelyek új egyházi közösségekké virágoztak. A laikus egyesületek, az egyházi mozgalmak és az új közösségek értékes jelei az összes megkeresztelt társfelelősségének érlelődésének. Különleges értéket képviselnek a különböző hivatások közötti közösség előmozdításában szerzett tapasztalataik, az a lendület, amellyel az evangéliumot hirdetik, a gazdaságilag és társadalmilag perifériára szorultakhoz való közelségük és a közjó előmozdítása révén. Ezek gyakran a szinodális közösség és a misszióban való részvétel modelljei.
- d) A vallási életben élők és a világi egyesületek tagjai által tapasztalt különféle visszaélések esetei, különösen a nők esetében, jelzik a hatalom gyakorlásának problémáját, és határozott és megfelelő beavatkozást igényelnek.

Megfontolandó kérdések

- e) Az Egyház tanítóhivatala jól kidolgozott tanítással rendelkezik mind a hierarchikus, mind a karizmatikus ajándékok fontosságáról az Egyház életében és küldetésében. Ez az egyházi megértés és a teológiai reflexió növekedését igényli. Érdemes tehát újragondolni e tanítás ekkleziológiai jelentőségét és konkrét lelkipásztori következményeit.
- f) A karizmatikus megnyilvánulások sokfélesége az Egyházban aláhúzza Isten népének elkötelezettségét az iránt, hogy prófétai jelenléte mutasson a legkisebb testvéreink közelében, és hogy a kortárs kultúrának mélyebb érzéket adjon az élet spirituális aspektusairól. Szükség van annak mélyebb megértésére, hogy a megszentelt élet, valamint a laikus egyesületek, egyházi mozgalmak és új közösségek hogyan állítják karizmáikat a helyi egyházakban a közösség és a misszió szolgálatába, és hogyan egészítik ki a szentség felé vezető meglévő utakat egy prófétai jelenléttel.

Javaslatok

- g) Úgy véljük, hogy eljött az ideje az 1978-as *Mutuae relationes* dokumentum felülvizsgálatának, amely a püspökök és a hívek közötti kapcsolatokról szól az Egyházban. Javasoljuk, hogy ezt a felülvizsgálatot szinodusi úton, minden érintett féllel konzultálva végezzék el.
- h) Ugyanebből a célból szükséges, hogy szinodális szellemben eszközöket hozzanak létre a püspöki konferenciák, a megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai előljáróinak és főelőljáróinak konferenciái közötti találkozások és együttműködési formák előmozdítására.
- i) Mind az egyes helyi egyházak, mind az egyházak csoportosulásainak szintjén a missziós szinodalitás előmozdítása megköveteli olyan tanácsok és tanácsadó testületek létrehozását és kialakítását, amelyekben a laikus egyesületek, egyházi mozgalmak és új közösségek képviselői találkozhatnak, hogy tartós kapcsolatokat alakítsanak ki életük és munkájuk, valamint a helyi egyházak élete és munkája között.
- j) A teológiai képzés minden szintjén, mindenekelőtt a felszentelt lelkészek képzésében figyelemmel kell kísérni és szükség esetén erősíteni kell az egyház karizmatikus dimenziójának hangsúlyozását.

11. Diakónusok és papok a szinodális Egyházban

Konvergenciák

- a) A papok a püspök legfőbb munkatársai, vele együtt egy presbitériumot alkotnak (vö. LG 28). A diakónusok arra a szolgálatra vannak felszentelve, hogy szolgálják Isten népét az Ige diakóniájában, a liturgiában, de mindenekelőtt a szeretet gyakorlásában (vö. LG 29). A Szinodusi Közgyűlés mindenekelőtt mély hálóját kívánja kifejezni a papoknak és a diakónusoknak. Tudatában annak, hogy magányt és elszigeteltséget tapasztalhatnak, arra bátorítja a keresztény közösségeket, hogy támogassák őket imával, barátsággal és együttműködéssel.
- b) A diakónusok és papok a legkülönbözőbb lelkipásztori helyzetekben végzik szolgálatukat: a plébániákon, az evangelizációban, a szegénységben élők és a peremre szorultak között, a kultúra és az oktatás világában, valamint az *ad gentes* misszióban, a teológiai kutatásban, a lelkigyakorlatos központokban és a lelki megújulás helyszínein, és még sok más helyen. A szinodális Egyházban a felszentelt lelkészek arra kapnak meghívást, hogy Isten népe iránti szolgálatukat az emberekhez való közelség, a mindenkit befogadó és meghallgató, ugyanakkor mély személyes lelkiséget és imáságos életet ápoló készséggel éljék meg. Mindenekelőtt arra hivatottak, hogy újragondolják a hatalom gyakorlását, és azt Jézusra mintázzák, aki bár „Isten formájában volt, [...] kiüresítette magát, szolgálai alakot öltött” (Fil 2,6-7). A Közgyűlés elismeri, hogy sok pap és diakónus elkötelezettségével jelenvalóvá teszi Krisztust, a Jó Pásztort és a Szolgát.
- c) A szolgálat és a misszió egyik akadálya a klerikalizmus. A klerikalizmus az isteni elhívás félreértéséből fakad, amikor azt inkább kiváltságnak, mint szolgálatnak tekintik, és a hatalom világi módon történő gyakorlásában nyilvánul meg, amely nem engedi, hogy elszámoltassák. A papi hivatásnak ezt a torzulását már a képzés legkorábbi szakaszától kezdve meg kell támadni az Isten népével való szoros kapcsolat biztosításával és a leginkább rászoruló körében végzett konkrét szolgálati-tanulási tapasztalatokkal. A papi szolgálat gyakorlása ma csak a püspökkel és a presbitériummal való harmóniában, valamint a többi szolgálattal és karizmával való mély közösségben képzelhető el. Sajnos a klerikalizmus olyan hajlam, amely nemcsak a papok, hanem a laikusok körében is megnyilvánulhat.

- d) Ahhoz, hogy a felszentelt szolgálatot a társfelelősség kontextusában gyakorolhassuk, tisztában kell lennünk saját képességeinkkel és korlátainkkal. Ezért fontos biztosítani, hogy az emberi képzés reális megközelítése integrálódjon a képzés kulturális és spirituális dimenzióival, valamint a tanítványságra való képzéssel. Ebben a tekintetben nem lehet alábecsülni a származási családok és a keresztény közösség hozzájárulását, amelyben a fiatalember hivatását ápolják, valamint növekedését kísérik.

Megfontolandó kérdések

- e) Az összes megkereszteltnek a szinodális egyházban való szolgálatra való képzése keretében a diakónusok és papok képzése különös figyelmet igényel. Ezen a Közgyűlésen széles körben hangzott el az a kérés, hogy a szemináriumok és a papképzés egyéb programjai továbbra is kapcsolódjanak a közösség mindennapi életéhez. El kell kerülnünk a formalizmusnak és annak az ideológiának a veszélyeit, amelyek tekintélyelvű hozzáálláshoz vezetnek, és akadályozzák a valódi hivatásbeli növekedést. A képzési programok felülvizsgálata alapos megbeszélést és megfontolást igényel.
- f) A papi cölibátusról különböző vélemények fogalmazódtak meg. Értékét mindenki elismeri, mint gazdag prófétai és Krisztusról szóló mélységes tanúságot; egyesek azonban felvetik, hogy teológiai szempontból a papi szolgálatra való alkalmasság szükségszerűen fegyelmi kötelezettséggé kell-e válnia a latin egyházban, mindenekelőtt olyan egyházi és kulturális kontextusban, amely ezt megnehezíti. Ez a vita nem új, de további megfontolást igényel.

Javaslatok

- g) A latin egyházakban az állandó diakonátus különböző egyházi kontextusokban különböző módon valósult meg. Egyes helyi egyházak egyáltalán nem vezették be; másokban aggodalomra ad okot, hogy a diakónusokat a paphiány egyfajta helyettesítőjének tekintik. Néha szolgálatuk inkább a liturgiában jut kifejezésre, mintsem a szegénységben élők és a közösségben rászorulók szolgálatában. Ezért javasoljuk annak értékelését, hogy a II. Vatikáni Zsinat óta hogyan valósult meg a diakóniai szolgálat.
- h) Teológiai szempontból a diakonátust elsősorban önmagában kell érteni, és nem csak a presbiteri ranghoz való hozzáférés egyik fokaként. A diakonátus elsődleges formájának

„állandónak” minősítése, hogy megkülönböztessük az „átmeneti” formától, önmagában is egy olyan szemléletváltás jele, amely még nem valósult meg kellőképpen.

- i) A diakonátus teológiáját övező bizonytalanságok azzal a ténnyel függnék össze, hogy a diakonátus csak a II. Vatikáni Zsinat óta vált különálló és állandó hierarchikus tisztséggé a latin egyházban. A nők diakonátushoz való hozzáféréseinek kérdését mélyebb tanulmányozás fogja megvilágítani.
- j) Az egyház missziós és szinodális dimenzióit figyelembe véve alaposan felül kell vizsgálni a felszentelt szolgálatra való felkészítést. Ez a képzés felépítését meghatározó *Ratio fundamentalis* felülvizsgálatát is jelenti. Egyúttal azt is javasoljuk, hogy a papok és diakónusok folyamatos képzése során biztosítsuk a szinodális stílus elfogadását.
- k) Az átláthatóság és az elszámoltathatóság kultúrája döntő fontosságú ahhoz, hogy előrehaladjunk a szinodális egyház építésében. Arra kérjük a helyi egyházakat, hogy határozzák meg azokat a folyamatokat és struktúrákat, amelyek lehetővé teszik annak rendszeres ellenőrzését, hogy a papok és diakónusok hogyan látják el a felelősséggel járó szerepeket szolgálatuk gyakorlása során. A meglévő intézmények, mint például a részvételi testületek vagy a lelkipásztori látogatások, kiindulópontjai lehetnek ennek a munkának, ügyelve a közösség bevonására. Ezeket a formákat a helyi kontextushoz és a különböző kultúrákhoz kell igazítani, hogy ne jelentsenek akadályt vagy bürokratikus terhet. A szükséges folyamat típusának meghatározása regionális vagy kontinentális szinten mérlegelhető.
- l) Eseti alapon és a kontextusnak megfelelően meg kell fontolni annak lehetőségét, hogy a szolgálatból kilépett papokat újra beilleszék a lelkipásztori szolgálatba, amely elismeri a képzésüket és tapasztalatukat.

12. A püspök az egyházi közösségben

Konvergenciák

- a) A II. Vatikáni Zsinat szerint a püspökök, mint az apostolok utódai, a helyi egyházban, az egyházak között és az egész Egyházzal megvalósuló közösség szolgálatában állnak. A püspök alakja ezért csak a kapcsolatoknak abban a hálójában érthető meg megfelelően, amelyet Isten népének rá bízott része, a presbitérium és a diakónusok, a felszentelt

személyek és a többi püspök, valamint Róma püspöke szó, figyelembe véve a misszióra való állandó irányultságot.

- b) Egyházában a püspök az evangélium hirdetésének és a liturgiának az elsődleges felelőse. Ő vezeti a keresztény közösséget, és előmozdítja a szegénységben élők lelkipásztori gondozását és a legkiszolgáltatottabbak védelmét. Az egység látható elveként különösen az a feladata, hogy megkülönböztesse és összehangolja a Lélek által az evangélium hirdetésére és a közösség közös javára küldött különböző karizmákat és szolgálatokat. Ez a szolgálat akkor valósul meg szinodális módon, ha a kormányzást társfelelősségvállalás, az igehirdetést Isten hívő népének meghallgatása, a megszentelést és a liturgia ünneplését pedig alázat és megtérés kíséri.
- c) A püspöknek nélkülözhetetlen szerepe van a szinodusi folyamat élénkítésében a helyi egyházban, elősegítve a „mindenki, néhány és egy” közötti kölcsönösséget. Az „egy” püspöki szolgálat értékeli az „összes” hívő részvételét, a „néhány” közreműködésén keresztül, akik közvetlenebbül részt vesznek a szinodusi megkülönböztetésben és a döntéshozatali folyamatokban. Az a meggyőződés, amellyel maga a püspök a szinodális megközelítést elfogadja, és az a stílus, amellyel a hatalmat gyakorolja, döntően befolyásolja, hogy a papok és a diakónusok, a világiak és a megszentelt életet élők hogyan vesznek részt a szinodusi folyamatban. A püspök arra hivatott, hogy mindenki számára a szinodalitás példája legyen.
- d) Azokban a kontextusokban, ahol az Egyházat Isten családjának tekintik, a püspökre mindenki atyjaként tekintenek; a szekularizált társadalmakban azonban válság van azzal kapcsolatban, hogy tekintélyét hogyan élik meg. Fontos, hogy ne tévesszük szem elől a püspökség szentségi jellegét, nehogy a püspök alakja a polgári hatalom alakjává váljon.
- e) A püspökökkel szembeni elvárások gyakran nagyon magasak, és sok püspök beszélt arról, hogy úgy érzi, túlterhelt az adminisztratív és jogi kötelezettségek miatt, ami megnehezíti számukra, hogy teljes mértékben megvalósítsák küldetésüket. A püspöknek saját gyarlóságával és korlátaival is meg kell birkóznia, és néha nincs meg a szükséges emberi vagy lelki támogatás. Nem ritka a magányosság bizonyos fokú érzése. Ezért fontos, hogy egyrészt újra a püspök küldetése szempontjából lényeges elemekre összpontosítsunk, másrészt pedig, hogy ápoljuk a hiteles testvériséget maguk között a püspökök között, valamint a püspökök és papjaik között.

Megfontolandó kérdések

- f) Teológiai szinten a püspök és a helyi egyház közötti kölcsönös kapcsolat fontosságát jelentősen el kell mélyíteni. A püspök egyszerre van hivatva arra, hogy irányítsa helyi egyházát, ugyanakkor pedig arra, hogy felismerje és megőrizze annak történelmének, hagyományainak és karizmáinak gazdagságát.
- g) A Szent Rend szentségét és a joghatóság közötti kapcsolat kérdését alaposabban meg kell vizsgálni. A *Lumen gentium*mal és az újabb tanításokkal, mint például a *Praedicate Evangelium* apostoli konstitúcióval folytatott párbeszédben egy ilyen tanulmány célja az lenne, hogy tisztázza a püspök közös felelősségének elvét megalapozó teológiai és kánonjogi kritériumokat, és meghatározza a társfelelősség hatáskörét, formáit és következményeit.
- h) Néhány püspököt kellemetlen érzés tölt el, amikor arra kéri őket, hogy szólaljanak fel olyan hit- és erkölcsi kérdésekben, amelyekben nincs teljes egyetértés a püspöki karon belül. Tovább kell gondolkodni a püspöki kollegialitás, valamint a teológiai és lelkipásztori nézetek sokfélesége közötti kapcsolatról.
- i) A szinodális Egyház szerves része az átláthatóság kultúrájának biztosítása, valamint a kiskorúak és a kiszolgáltatott személyek védelmére létrehozott eljárások tiszteletben tartása. Szükséges a visszaélések megelőzésére szolgáló további struktúrák kialakítása. A visszaélések kezelésének kényes kérdése sok püspököt abba a nehéz helyzetbe hoz, hogy össze kell egyeztetnie az atyai és a bírói szerepet. Meg kell vizsgálni, hogy helyénvaló-e a bírói feladatot egy másik, kánonilag meghatározandó szervre bízni.

Javaslatok

- j) A jogilag még meghatározásra váró formákban struktúrákat és eljárásokat kell bevezetni a püspök teljesítményének rendszeres felülvizsgálatára, tekintettel a püspöki hatalom stílusára, az egyházmegye vagyonának gazdasági kezelésére, a részvételi szervek működésére, valamint a visszaélések minden lehetséges formája elleni védelemre. Az elszámoltathatóság kultúrája szerves része a szinodális Egyháznak, amely elősegíti a társfelelősségvállalást, valamint a visszaélések elleni védelmet.

- k) Igények vannak arra, hogy tegyék kötelezővé a Püspöki Tanácsot (473. kán. 4. §.), az Egyházmegyei Lelkipásztori Tanácsot és az Eparchiák Lelkipásztori Tanácsát (CIC 511. kán., CCEO 272. kán.), és tegyék működőképesebbé az egyházmegyei társfelelősséget gyakorló testületeket, jogi értelemben is.
- l) A Közgyűlés a püspökjelöltek kiválasztási kritériumainak felülvizsgálatára szólít fel, egyensúlyt teremtve az Apostoli Nuncius tekintélye és a püspöki konferenciák részvétele között. Kérések hangzanak el továbbá az Isten hívó népével való konzultáció kiterjesztésére, valamint a laikusok és felszentelt személyek nagyobb számban való bevonására a konzultációs folyamatba, ügyelve arra, hogy a kiválasztási folyamat során ne kerüljön sor indokolatlan nyomásgyakorlásra.
- m) Sok püspök kifejezi annak szükségességét, hogy újragondolják a metropolita-székek (egyházi provinciák) és régiók működését és megerősítsék a struktúrát, hogy ezek a kollegialitás konkrét kifejeződéseivé váljanak egy adott területen, és a testvériség, a kölcsönös támogatás, az átláthatóság és a szélesebb körű konzultáció révén a püspökök között megszokott gyakorlattá váljanak.

13. Róma püspöke a Püspöki Kollégiumban

Konvergenciák

- a) A szinodális dinamika új megvilágításba helyezi a római püspök szolgálatát is. A szinodalitás ugyanis szimfonikusan artikulálja az egyház közösségi („mindenki”), kollegiális („néhány”) és személyes („egy”) dimenzióját helyi, regionális és egyetemes szinten. Egy ilyen látásmódban Róma püspökének péteri szolgálata a szinodális dinamika szerves részét képezi, csakúgy, mint az Isten egész népét magában foglaló közösségi aspektus és a püspöki szolgálat gyakorlásának kollegiális dimenziója. Ezért a szinodalitás, a kollegialitás és a primátus egymásra utalnak: a primátus feltételezi a szinodalitás és a kollegialitás gyakorlását, mint ahogy mindkettő feltételezi a primátus gyakorlását.
- b) Az összes keresztény egységének előmozdítása a római püspök szolgálatának lényeges eleme. Az ökumenikus út elmélyítette a Péter utóda szolgálatának megértését, és ennek a jövőben is folytatódnia kell. A II. János Pál által az *Ut unum sint* enciklikában megfogalmazott felhívásra adott válaszok, valamint az ökumenikus párbeszéd

következtetései segíthetik a primátus, a kollegialitás, a szinodalitás és ezek kölcsönös kapcsolatainak katolikus megértését.

- c) A Római Kúria reformja a Katolikus Egyház szinódusi útjának fontos eleme. A *Praedicate evangelium* apostoli konstitúció hangsúlyozza, hogy „a Római Kúria nem áll a pápa és a püspökök között, hanem mindkettőjük szolgálatába áll, olyan módon, ahogyan az mindkettőjük természetének megfelel” (EP I.8). Támogatja a „közösség életén” (EP I.4) és az „egészséges decentralizáción” (EP II.2) alapuló reformot. Az a tény, hogy a római dikasztériumok számos tagja egyházmegyes püspök, kifejezi az Egyház katolicitását, és elő kell mozdítania a Kúria és a helyi egyházak közötti kapcsolatot. A *Predicate evangelium* hatékony végrehajtása elősegítheti a Kúrián belüli nagyobb szinodalitást mind a különböző dikasztériumok között, mind pedig az egyes dikasztériumokon belül.

Megfontolandó kérdések

- d) Több betekintést kell nyernünk abba, hogy a püspöki hivatal megújult értelmezése a szinodális Egyházon belül hogyan befolyásolja a római püspök szolgálatát és a Római Kúria szerepét. Ez a kérdés jelentős hatással van arra, ahogyan az egyházkormányzásban a társfelelősséget megéljük. Egyetemes szinten az *Egyházi Törvénykönyv* és a *Keleti Egyházak Kánonjogi Kódexe* rendelkezéseket kínál a pápai szolgálat kollegiálisabb gyakorlására. Ezeket a gyakorlatban tovább lehetne fejleszteni és meg lehetne erősíteni mindkét szöveg jövőbeli frissítésében.
- e) A szinodalitás rávilágíthat arra, hogy a bíborosok hogyan működhetnek együtt a péteri szolgálatban, és hogyan lehet elősegíteni kollegiális megkülönböztetésüket a rendes és rendkívüli konzisztóriumokban.
- f) Az egyház érdekében fontos, hogy tanulmányozzuk a bíborosi kollégium tagjai közötti kölcsönös ismeretség és a közösség kötelekeinek előmozdítására legalkalmasabb módokat, figyelembe véve származásuk és kultúrájuk sokféleségét is.

Javaslatok

- g) Az *ad limina Apostolorum* látogatások a helyi egyházak lelkipásztorainak a római püspökkel és a Római Kúrián belüli legközelebbi munkatársaival való kapcsolatainak legmagasabb pillanata. Szükséges felülvizsgálni a formát, amelyben ezek a látogatások

zajlanak, hogy mindig inkább a nyílt és kölcsönös eszmecsere alkalmaivá váljanak, amely elősegíti a közösséget, valamint a kollegialitás és a szinodalitás valódi gyakorlását.

- h) Az egyház szinodális beállítódásának fényében szükséges, hogy a Római Kúria dikasztériumai fokozzák a püspökökkel való konzultációt, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak a helyzetek sokféleségére, és hogy jobban odafigyeljenek a helyi egyházak hangjára.
- i) Helyénvalónak tűnik, hogy a pápai képviselők munkájának értékelésére a helyi egyházak által azokban az országokban, ahol missziójukat végzik, olyan formákat hozzanak létre, amelyek megkönnyítik és tökéletesítik szolgálatukat.
- j) Javasoljuk a bíborosi tanács (C-9) mint a péteri szolgálat szolgálatában álló szinodusi tanács tapasztalatainak bővítése és megerősítése.
- k) A II. Vatikáni Zsinat tanításának fényében gondosan meg kell vizsgálni, hogy időszerű-e a Római Kúria prelátusait püspökké szentelni.

III. RÉSZ: KÖTELÉKEK SZÖVÉSE, KÖZÖSSÉGEK ÉPÍTÉSE

14. A képzés szinodális megközelítése

Konvergenciák

- a) Minden megkeresztelt személy arra hivatott, hogy az Úr ajándékaira adott válaszként gondoskodjon a saját képzéséről, felhasználva a kapott tehetségeket, hogy azok gyümölcsöt teremjenek, és mindenki szolgálatába állítsák azokat. Az az idő, amelyet az Úr tanítványai képzésére szentelt, felfedi ennek az egyházi képzésnek a fontosságát. Ez gyakran a háttérben történik, mégis döntő jelentőségű a misszió szempontjából. Szeretnénk köszönetünket és bátorításunkat kifejezni mindazoknak, akik részt vesznek ebben a munkában, és arra hívjuk őket, hogy üdvözöljék az Egyház szinodusi útja nyomán kialakuló új irányvonalakat a képzéssel kapcsolatban.
- b) Az a mód, ahogyan Jézus a tanítványokat formálta, az a modell, amelyet követnünk kell. Nem pusztán tanítást adott át, hanem megosztotta velük az életét. Saját imádságának példáján keresztül a következő kérést váltotta ki belőlük: „Taníts meg minket imádkozni”. A tömegek megetetésével megtanította őket arra, hogy ne utasítsák el a rászorulókat. Azzal, hogy Jeruzsálembe ment, megmutatta a kereszthez vezető utat. Az evangéliumból megtanuljuk, hogy a képzés nem csak vagy elsősorban a saját képességek megerősítése; hanem az Isten Országának „logikájára” való megtérés, amely még a vereségeket és kudarccokat is gyümölcsözővé teheti.
- c) Isten szent népe nem csupán tárgy, hanem mindenekelőtt társfelelős alanya a képzésnek. Az első formálódás valójában a családban történik. Általában itt kapjuk meg az első hithirdetést szüleink és nagyszüleink nyelvén – sőt, dialektusában. Azoknak, akik az egyházban szolgálatot teljesítenek, ezért a közösség számára nélkülözhetetlen együttműködésben kell összefonódniuk a saját hozzájárulásukkal és Isten egész hívő népének bölcsességével. Ez az első jele a szinodális értelemben vett képzésnek.
- d) A keresztény beavatásban útmutatást találunk arra vonatkozóan, hogy hogyan navigáljunk a képzési utunkon. A keresztény képzés középpontjában a *kérügma* elmélyítése áll, vagyis a Jézus Krisztussal való találkozás, amely az új élet ajándékát kínálja nekünk. A katekumenátus logikája arra emlékeztet bennünket, hogy mindannyian bűnösök vagyunk, akiket a szentségre hívtak. Ezért indulunk el a személyes megtérés felé vezető úton,

amelyet a kiengesztelődés szentsége tesz teljessé. Ezért is tápláljuk a szentség utáni vágyat, amelyet számos tanú támogat.

- e) Az Isten népének formálódása számos területen zajlik. A teológiai képzésen kívül a Közgyűlés konkrét készségekre vonatkozó képzést is kért: az együttgondolkodás, a meghallgatás és a megkülönböztetés gyakorlása; ökumenikus és vallásközi párbeszéd folytatása, a legszegényebbek szolgálata és a közös otthonunkról való gondoskodás; „digitális misszionáriusként” való elköteleződés, a megkülönböztető folyamatok elősegítése, a Lélekben való beszélgetés, a konszenzusépítés és a konfliktusmegoldás. Különös figyelmet kell fordítani a gyermekek és fiatalok katekétikai képzésére is, amelybe a közösség aktív részvételét is be kell vonni.
- f) A szinodális Egyház formálódását *szinodális szinten* kell végezni: Isten egész népe együtt formálódik, miközben együtt haladnak. Túl kell lépni a lelkipásztori szolgálat oly sok területén tapasztalható „delegálás” gondolkodásmódján. A szinodális módon történő képzés célja, hogy Isten népe képes legyen keresztségi hivatásának teljes megélésére a családban, a munkahelyen, az egyházi, társadalmi és szellemi szférában. Célja, hogy minden egyes személyt képessé tegyen arra, hogy saját karizmáinak és hivatásának megfelelően aktívan részt vegyen az Egyház küldetésében.

Megfontolandó kérdések

- g) Javasoljuk a párkapcsolati és szexuális neveléssel kapcsolatos munka megkezdését, hogy kísérjük a fiatalokat személyes és szexuális identitásuk érlelésében, és támogassuk a cölibátusra és megszentelt tisztaságra hivatottak érését. A képzés ezeken a területeken szükséges segítség az élet minden szakaszában.
- h) Fontos elmélyíteni a humán tudományok, különösen a pszichológia és a teológia közötti párbeszédet az emberi tapasztalat olyan megértése érdekében, amely nem pusztán egymás mellé helyezi ezeket a megközelítéseket, hanem egy érettebb szintézisbe integrálja őket.
- i) Isten népének széles körben kell képviseltetnie magát a felszentelt papságra való felkészítésben, ahogyan azt már az előző szinódusok is kérték. Ezért szükségünk van a képzési programok alapos felülvizsgálatára, különös tekintettel arra, hogy hogyan tudjuk elősegíteni a nők és a családok hozzájárulását ezekhez.

- j) A püspöki konferenciákat arra ösztönzik, hogy regionális szinten működjenek együtt az egész életen át tartó képzés és tanulás kultúrájának megteremtése érdekében, minden rendelkezésre álló erőforrást felhasználva, beleértve a digitális lehetőségek fejlesztését is.

Javaslatok

- k) A szinodalitás fényében azt javasoljuk, hogy elsőbbséget kell adni az Isten egész népe (laikusok, megszentelt életet élők és felszentelt papok) közös képzésére tervezett és szánt programok biztosításának. Az egyházmegyéknek törekedniük kell arra, hogy a helyi egyházakon belül ösztönözzék ezeket a projekteket. Bátorítjuk a püspöki konferenciákat, hogy regionális szinten működjenek együtt a folyamatos képzés kultúrájának megteremtése érdekében, minden rendelkezésre álló erőforrást felhasználva, beleértve a digitális lehetőségek fejlesztését is.
- l) Az Isten népe tagjainak széles körét kell képviselni a felszentelt szolgálatokra való felkészítő programokban, ahogyan azt már a korábbi szinódusok is kérték. A nők bevonása különösen fontos.
- m) Megfelelő normákat és eljárásokat kell alkalmazni a felszentelt papjelöltek kiválasztására annak biztosítása érdekében, hogy a seminaristákra vonatkozó kötelezettségekkel kapcsolatos követelmények teljesüljenek.
- n) A felszentelt lelkészek képzését úgy kell megtervezni, hogy az összhangban legyen a szinodális Egyházzal a különböző helyi kontextusokban. Mielőtt a jelöltek elindulnának a konkrét utakon, jelentős, bár kezdeti tapasztalatokkal kell rendelkezniük a keresztény közösségben való életről. A képzésnek nem szabad mesterséges, a hívek hétköznapi életétől elkülönített környezetet teremtenie. A szolgálatra való képzés követelményeinek megőrzésével elősegíthetjük az Isten népe iránti szolgálat hiteles szellemét az igehirdetésben, a szentségek ünneplésében és a szeretet gyakorlásában. Ez szükségessé teheti a papok és állandó diakónusok *Ratio fundamentalis*ának felülvizsgálatát.
- o) A Közgyűlés következő ülészakájának előkészítéseként konzultációt kell folytatni a papok alapképzéséért és folyamatos képzéséért felelős személyekkel annak felmérése érdekében, hogy miként fogadják a szinodusi folyamatot, és hogy olyan változtatásokat javasoljanak, amelyek elősegítik a hatalom szinodális Egyháznak megfelelő stílusú gyakorlását.

15. Egyházi megkülönböztetés és nyitott kérdések

Konvergenciák

- a) A Lélekben való beszélgetés élménye gazdagító volt minden résztvevő számára. Nagyra értékelték a kommunikációs stílusunkat, amely a véleménynyilvánítás szabadságát és egymás meghallgatását részesíti előnyben. Ez elkerülte, hogy túl gyorsan átmenjünk a saját álláspontunk megismétlésén alapuló vitába anélkül, hogy előbb meghallgattuk volna a mások álláspontját alátámasztó érvelést.
- b) Ez az alapvető megközelítés olyan kontextust teremt, amely lehetővé teszi az Egyházon belül vitatott kérdések alapos vizsgálatát, mint például a digitális technológiák és a mesterséges intelligencia antropológiai hatásai, az erőszakmentesség és a jogos önvédelem, a szolgálathoz kapcsolódó kérdések, valamint a szexualitással és a „testiséggel” kapcsolatos kérdések.
- c) Ahhoz, hogy hiteles egyházi megkülönböztetés alakuljon ki ezeken és más területeken, szükséges, hogy ezeket a kérdéseket Isten Igéje és az Egyház tanítása fényében, megfelelően tájékozódva és reflektálva közelítsük meg. Annak érdekében, hogy elkerüljük az üres formulák ismétlését, lehetőséget kell biztosítanunk a humán- és társadalomtudományok, valamint a filozófiai és teológiai reflexió bevonásával folytatott párbeszédre.
- d) Sok vitás kérdés középpontjában a szeretet és az igazság közötti kapcsolat kérdése áll. Ezt a kapcsolatot, mielőtt kihívásnak tekintenénk, valójában Krisztusban kinyilatkoztatott kegyelemnek kell tekintenünk. Jézus ugyanis beteljesítette a zsoltárokból található ígéretet: „Az igazság és a hűség találkoznak, az igazságosság és a béke csókot vált. A földből kisarjad a hűség, az égből igazságosság tekint le” (Zsolt 85,11-12).
- e) Több evangéliumi szakaszból is kiderül, hogy Jézus az emberekkel személyes történetük és helyzetük egyediségében találkozik. Soha nem az előítéletek vagy címkék perspektívájából indul ki, hanem a kapcsolat hitelességéből, amely mellett teljes szívvel elkötelezi magát, még a meg nem értés és az elutasítás megtapasztalása árán is. Jézus mindig meghallgatja a rászorulóknak a segítségkérését, még azokban a helyzetekben is, amikor az kimondatlanul marad. Olyan gesztusokat tesz, amelyek szeretetet közvetítenek és helyreállítják a bizalmat; jelenlétével új életet tesz lehetővé: akik találkoznak vele,

átalakulva távoznak. Ez azért történik, mert az igazság, amelynek Jézus a hordozója, nem egy eszme, hanem maga Isten jelenléte közöttünk; és a szeretet, amellyel cselekszik, nem csupán egy érzés, hanem Isten Országának igazsága, amely megváltoztatja a történelmet.

- f) Csak akkor tudunk támogatni másokat, ha mi magunk is megtérésen megyünk keresztül, mind személyesen, mind közösségesen. Az a nehézség, amellyel Jézus világos evangéliumi víziójának lelkipásztori döntésekbe való átültetése során találkozunk, az evangéliumnak való megfelelésért folytatott küzdelmünk jele. Ha a tanítást keményen és ítélkezve alkalmazzuk, eláruljuk az evangéliumot; ha az irgalmasságot „olcsón” gyakoroljuk, nem közvetítjük Isten szeretetét. Az igazság és a szeretet egysége magában foglalja, hogy elviseljük mások nehézségeit, sőt a magunkévá tesszük azokat, ahogyan ez a testvérek között történik. Ezt az egységet azonban csak úgy lehet elérni, ha türelmesen követjük a kísérés útját.
- g) Bizonyos kérdések, például az identitás és a szexualitás kérdései, az élet vége, a bonyolult házassági helyzetek és a mesterséges intelligenciával kapcsolatos etikai kérdések nemcsak a társadalomban, hanem az Egyházban is ellentmondásosak, mert új kérdéseket vetnek fel. Néha az általunk kidolgozott antropológiai kategóriák nem képesek megragadni a tapasztalatokból vagy a tudományok ismereteiből származó elemek összetettségét, és nagyobb pontosságot és további tanulmányozást igényelnek. Fontos, hogy időt szánjunk erre a mérlegelésre, és a legjobb energiáinkat fektessük bele, anélkül, hogy engednénk az egyéneknek és az Egyház Testének ártó, leegyszerűsítő ítéleteknek. Az egyházi tanítás már most is irányt mutat számos ilyen kérdésben, de ez a tanítás nyilvánvalóan még mindig lelkipásztori gyakorlatba való átültetésre szorul. Még ott is, ahol további tisztázásra van szükség, Jézus cselekedetei, imában és a szív megtérésében elsajátítva, megmutatják nekünk az utat.

Megfontolandó kérdések

- h) Folytatni kell az egyházi reflexiót a szeretet és az igazság eredeti összefonódásáról, amely a krisztológiai kinyilatkoztatásból ered, egy olyan egyházi gyakorlat érdekében, amely hűséges ehhez az eredethez.
- i) Arra bátorítjuk a különböző területek szakértőit, hogy tudásukat egyesítsék személyes lelkeségükkel, hogy amit kínálnak, az valódi egyházi szolgálat legyen. A szinodalitás ebben

az összefüggésben azt jelenti, hogy készek vagyunk együtt gondolkodni a misszió szolgálatában, különböző környezetben, de közös céltudatossággal.

- j) Megállapítottuk, hogy szükség van arra, hogy elgondolkodjunk azokról a feltételekről, amelyek lehetővé teszik az olyan teológiai és kulturális kutatást, amely Isten szent népének mindennapi tapasztalatából indul ki, és annak szolgálatába állítja magát.

Javaslatok

- k) Javasoljuk, hogy Isten Igéjének, az Egyház tanításának, a teológiai reflexiónak és a szinódusi tapasztalatok értékelésének fényében olyan kezdeményezéseket dolgozzanak ki, amelyek lehetővé teszik a vitás tanbeli, lelkipásztori és etikai kérdések közös megvitatását. Ez a különböző készségekkel és háttérrel rendelkező szakértők közötti mélyreható megbeszéléseken keresztül valósítható meg, olyan intézményi környezetben, amely védi a titoktartást és elősegíti az őszinte vitát. Adott esetben olyan embereket is be kell vonni, akiket közvetlenül érintenek a tárgyalt ügyek. Az ilyen kezdeményezéseket a Közgyűlés következő ülészeke előtt kell elindítani.

16. Egy meghallgató és kísérő Egyház felé

Konvergenciák

- a) A szinódusi út első két évében, beleértve a Közgyűlésünket is, a meghallgatás az a szó, amely a legjobban kifejezi tapasztalatainkat. Ez a meghallgatás adott és kapott hallgatás. A meghallgatás mélyen emberi valóság, a kölcsönösség dinamikája, amelyben mindenki hozzájárul a másik útjához, miközben hozzájárulást kap a sajátjához.
- b) Sokan, akik helyi szinten részt vettek a szinódusi folyamatban, és különösen azok, akik az Egyházban vagy a társadalomban a marginalizálódás formáit szenvedték el, nagyon meglepődtek a meghíváson, hogy az Egyházban és az Egyház által megszólaljanak és meghallgattassanak. Mélyen meghallgatva lenni a megerősítés és a méltóság elismerésének élménye, az emberek és közösségek bevonásának erőteljes módja.
- c) Ha Jézust helyezük életünk középpontjába, az bizonyos fokú önfeladással jár. Ebben a perspektívában a meghallgatás azt jelenti, hogy hajlandóak vagyunk „lemondani” önmagunkról, hogy teret hagyjunk a másoknak. Ezt a Lélekben folytatott beszélgetések

dinamikájában tapasztaltuk meg. Ez egy igényes aszketikus gyakorlat, amely mindenkit arra kötelez, hogy felismerje saját korlátait és nézőpontjának elfogultságát. Emiatt megnyitja annak lehetőségét, hogy meghalljuk Isten Lelkének hangját, amely az egyházi közösség határain kívül állókhöz szól, és elindíthatja a változás és a megtérés útját.

- d) A meghallgatásnak krisztológiai jelentősége van; azt jelenti, hogy átvesszük Jézus hozzáállását az emberekhez, akikkel találkozott (vö. Fil 2,6-11). Egyházi értéke is van, hiszen az Egyház az, amely a megkereszteltek cselekedetein keresztül hallgat, akik nem egyszerűen a saját nevükben, hanem a közösség nevében cselekednek.
- e) Az Egyház a szinódusi folyamat során sok emberrel és csoporttal találkozott, akik azt kérték, hogy hallgassák meg és kísérik őket. Mindenekelőtt a fiatalokat említjük, akiknek a meghallgatás és kísérés iránti kérése erőteljesen visszhangzott a nekik szentelt Szinóduson (2018) és ezen a Közgyűlésen, megerősítve a fiatalok számára biztosított preferenciális opció szükségességét.
- f) Az Egyháznak különös figyelemmel és érzékenységgel kell meghallgatnia a papság tagjai vagy egyházi megbízatású személyek által elkövetett szexuális, lelki, gazdasági, intézményi, hatalmi és lelkiismereti visszaélések áldozatainak és túlélőinek hangját. A hiteles meghallgatás a gyógyuláshoz, bűnbánathoz, igazságossághoz és kiengesztelődéshez vezető út alapvető eleme.
- g) A Közgyűlés kifejezi közelségét és támogatását mindazok iránt, akik elfogadják az egyedülletet mint az Egyház házasságról és szexuális etikáról szóló Hagyományához és Tanítóhivatalához hűen meghozott döntést, amelyet az élet forrásaként ismernek el. A keresztény közösségek meghívást kapnak, hogy legyenek közel hozzájuk, hallgassák meg őket és kísérik őket elkötelezettségükben.
- h) Különböző módokon azok az emberek, akik házassági helyzetük, identitásuk vagy szexualitásuk miatt marginalizálva vagy kirekesztve érzik magukat az Egyházból, szintén kérik, hogy hallgassák meg és kísérik őket. A Közgyűlésen mély szeretet, irgalom és együttérzés érződött azok iránt, akiket az Egyház megbántott vagy elhanyagolt, vagy akik úgy érzik, hogy megbántotta vagy elhanyagolta őket, akik szeretnének egy olyan helyet, amelyet „otthonnak” nevezhetnek, ahol biztonságban érezhetik magukat, ahol meghallgatják és tisztelik őket, anélkül, hogy attól kellene tartaniuk, hogy megítélik őket. A meghallgatás előfeltétele annak, hogy együtt járjunk Isten akaratát keresve. A Közgyűlés

megismétli, hogy a keresztényeknek mindig tiszteletet kell tanúsítaniuk minden ember méltósága iránt.

- i) Azok az emberek, akik egyenlőtlen társadalminkban a szegénység, a kirekesztés és a marginalizáció számos formájától szenvednek, szintén az Egyházhoz fordulnak szeretetet, meghallgatást és kísérést keresve. Ez a meghallgatás lehetővé teszi az Egyház számára, hogy megértse a szegénység és a marginalizáció valóságát, és barátságban közel kerüljön a szenvedőkhöz. Ami döntő fontosságú, lehetővé teszi azt is, hogy az Egyház evangelizálódjon a szenvedők által. A meghallgatás lehetővé teszi az egyház számára, hogy megértse nézőpontjukat, és konkrétan melléjük álljon, és általuk evangelizálódjon. Köszönetet mondunk és bátorítjuk mindazokat, akik részt vesznek a börtönben lévőkhöz meghallgatásának és kísérésének szolgálatában. Különösen nekik van szükségük arra, hogy megtapasztalják az Úr irgalmas szeretetét, és ne érezzék magukat elszigetelve a közösségtől. Az Egyház nevében megvalósítják az Úr szavait: „Börtönben voltam, és fölkerestetek” (Mt 25,36).
- j) Sokan megtapasztalják a magányosság állapotát, amely gyakran közel áll az elhagyatottsághoz. Az idősek és a betegek gyakran láthatatlanok a társadalomban. Arra bátorítjuk a plébániákat és a keresztény közösségeket, hogy legyenek közel hozzájuk és hallgassák meg őket. Az irgalmasság cselekedetei, amelyeket az evangéliumi szavak inspirálnak: „Beteg voltam, és ti meglátogattatok engem” (Mt 25,39), mély jelentőséggel bírnak az érintett emberek számára és a közösség tágabb kötelekeinek ápolása szempontjából.
- k) Végül pedig az Egyház mindenkit meg akar hallgatni, nem csak azokat, akik a legkönnyebben hallatják a hangjukat. Egyes régiókban kulturális és társadalmi okokból bizonyos csoportok tagjai, mint például a fiatalok, a nők és a kisebbségek, nehezebben fejezhetik ki magukat szabadon a nyilvános vagy egyházi terekben. Az elnyomó és diktatórikus rezsimek alatt élők szintén aláássák ezt a szabadságot. Ugyanez történhet akkor is, ha a keresztény közösségen belüli hatalomgyakorlás inkább elnyomóvá, mint felszabadítóvá válik.

Megfontolandó kérdések

- l) A meghallgatás feltétel nélküli elfogadást igényel. Ez nem jelenti az evangélium hirdetésének megalkuvását vagy bármely javasolt vélemény vagy álláspont jóváhagyását. Jézus új távlatokat és utakat nyitott azok számára, akiket feltétel nélkül meghallgatott, és ahhoz, hogy megosszuk az üdvösség örömhírét azokkal, akikkel találkozunk, mi is erre vagyunk hivatottak.
- m) A világ számos részén elterjedt kis keresztény közösségek a megkereszteltek meghallgatási gyakorlatát ápolják. Arra vagyunk hivatottak, hogy fokozzuk a bennük rejlő lehetőségeket, különösen azáltal, hogy megvizsgáljuk, hogyan lehet őket városi környezethez igazítani.

Javaslatok

- n) Minek kellene változnia ahhoz, hogy azok, akik kirekesztettnek érzik magukat, befogadóbbnak érezzék az Egyházat? A meghallgatás és a kísérés az egyházi cselekvés egy formája, nem csupán az egyének cselekedetei. Ezért helyet kell kapniuk a keresztény közösségek különböző szintű lelkipásztori tervezésében és működési struktúrájában, a lelki kísérés teljes körű felhasználásával. A szinodális Egyháznak meghallgató Egyháznak kell lennie, és ezt az elkötelezettséget a gyakorlatban is meg kell valósítani.
- o) Ezt a munkát nem a nulláról kezdjük. Számos intézmény és struktúra végzi a meghallgatás értékes feladatát, beleértve a Caritas kísérő munkáját a legszegényebbek, a migránsok és menekültek körében, valamint a megszentelt élethez vagy a laikus egyesületekhez kapcsolódó számos más kísérési kontextust. Munkájuknak a helyi egyházi közösséggel való integráltabb összekapcsolása lehetővé teszi, hogy ezt a munkát az egész közösség életének részeként, nem pedig delegált feladatként tekintsék.
- p) A meghallgatás és kísérés különböző formáit végző személyeknek megfelelő képzésre van szükségük, figyelembe véve azoknak a tapasztalatait, akikkel kapcsolatba kerülnek. Szükségük van arra is, hogy érezzék a közösség támogatását. A közösségeknek a maguk részéről teljes mértékben tudatosítaniuk kell a nevükben végzett szolgálat értelmét, és meg kell kapniuk e meghallgatás gyümölcseit. Javasoljuk a meghallgatás és a kísérés szolgálatának létrehozását, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon ez a szolgálat. Ezt a szolgálatot a keressztségben kell megalapozni, és a különböző kontextusokhoz kell igazítani. E szolgálat átadásának módjának elő kell segítenie a közösség bevonását.

- q) A SECAM (az Afrikai és Madagaszkári Püspöki Konferenciák Szimpóziuma) arra ösztönöz, hogy támogassa a poligámia kérdésének teológiai és lelkipásztori megvitatását, valamint a poligámiában élő, hitre jutó emberek kísérését.

17. Misszió a digitális környezetben

Konvergenciák

- a) A digitális kultúra alapvető változást jelent abban, ahogyan a valóságot felfogjuk, és következésképpen ahogyan viszonyulunk önmagunkhoz, egymáshoz, a környezetünkhöz, sőt még Istenhez is. A digitális környezet megváltoztatja a tanulási folyamatainkat, valamint az idő, a tér, a testünk, a személyközi kapcsolatok és valójában a gondolkodásmódunk nagy részét is. A valós és virtuális közötti dualizmus nem írja le megfelelően az emberek, különösen a legfiatalabbak, az úgynevezett „digitális bennszülöttek” valóságát és tapasztalatait.
- b) A digitális kultúra tehát nem annyira a misszió egy különálló területe, mint inkább az Egyház kortárs kultúrában való tanúságtételének döntő dimenziója. Ezért van különleges jelentősége a szinodális Egyházban.
- c) A misszionáriusok mindig is Krisztussal együtt mentek új határok felé, miközben a Szentlélek hajtotta és megelőzte őket. Rajtunk múlik, hogy elérjük a mai kultúrát minden olyan térben, ahol az emberek értelmet és szeretetet keresnek, beleértve azokat a tereket is, ahová a mobiltelefonjaikon és táblagépeiken keresztül jutnak el.
- d) Nem evangelizálhatjuk a digitális kultúrát anélkül, hogy előbb ne értenénk meg. A fiatalok, és köztük a seminaristák, a fiatal papok és a fiatal felszentelt férfiak és nők, akik gyakran mély és közvetlen tapasztalatokkal rendelkeznek, a legalkalmasabbak arra, hogy az Egyház küldetését a digitális környezetben végezzék, valamint arra, hogy a közösség többi tagját, beleértve a lelkipásztorokat is, elkísérjék abban, hogy jobban megismerjék annak dinamikáját. A szinodusi folyamaton belül a „Digitális Szinódus” kezdeményezései („Az egyház hallgat rád”/„The Church Listens to You projekt”) megmutatják a missziós szempontból megközelített digitális környezetben rejlő lehetőségeket, az ebben részt vevők kreativitását és nagylelkűségét, valamint annak fontosságát, hogy képzést, kíséretet és

lehetőséget biztosítsunk számukra a kortársak közötti megbeszélésekre és együttműködésre.

Megfontolandó kérdések

- e) Az internet egyre inkább jelen van a gyermekek és a családok életében. Miközben nagy lehetőségeket rejt magában az emberek életének javítására, kárt és sérülést is okozhat, például megfélemlítés, dezinformáció, szexuális kizsákmányolás és függőség révén. Sürgősen át kell gondolni, hogy a keresztény közösség hogyan támogathatja a családokat abban, hogy az online tér ne csak biztonság, hanem lelki életet adó is legyen.
- f) Számos értékes és hasznos egyházi online kezdeményezés létezik, amelyek kiváló katekézist és hitoktatást nyújtanak. Sajnos vannak olyan oldalak is, ahol a hittel kapcsolatos kérdésekkel felületesen, polarizáltan, sőt gyűlölettel teli módon foglalkoznak. Egyházként és egyéni digitális misszionáriusként kötelességünk feltenni magunknak a kérdést, hogyan tudjuk biztosítani, hogy online jelenlétünk a növekedés élményét jelentse azok számára, akikkel kommunikálunk.
- g) Az online apostoli kezdeményezések hatósugara és hatóköre túlmutat a hagyományosan értelmezett területi határokon. Ez fontos kérdéseket vet fel azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet őket szabályozni, és melyik egyházi hatóság legyen felelős a felügyeletért.
- h) Azt is figyelembe kell vennünk, hogy az új digitális missziós határ milyen hatással van a meglévő egyházközségi és egyházmegyei struktúrák megújítására. Egy egyre inkább digitális világban hogyan kerülhetjük el, hogy olyan gondolkodásmód csapdájába kerüljünk, amely csak arra törekszik, hogy megőrizze azt, amit már csinálunk, és ehelyett új energiákat szabadítsunk fel a misszió új formáira?
- i) A COVID-19 világjárvány számos kreatív online lelkipásztori kezdeményezést ösztönzött, amelyek csökkentették az elszigeteltség és magányosság hatását, amelyet különösen az idős és kiszolgáltatott közösségi tagok tapasztaltak. A katolikus oktatási intézmények is hatékonyan használták az online platformokat, hogy a lezárások alatt is folytassák a képzést és a katekézist. Fel kell mérnünk, hogy ezek a tapasztalatok mire tanítottak bennünket, és milyen tartós előnyökkel járhatnak az Egyház küldetése számára a digitális környezetben.
- j) Bár a fiatalok keresik a szépséget, sok fiatal elhagyta az Egyház fizikai tereit, ahová mi továbbra is próbáljuk őket meghívni, és inkább az online tereket választják. Ez hatással van

arra, hogy hogyan próbáljuk őket bevonni, és hogyan próbálunk nekik képzést és katekézist nyújtani. Ezt pasztorális szempontból érdemes megfontolni.

Javaslatok

- k) Lehetőséget kell biztosítanunk a már digitális misszionáriusként dolgozók felismerésére, formálására és kísérésére, ugyanakkor meg kell könnyítenünk az egymás közötti hálózatépítést is.
- l) Fontos, hogy olyan befolyásos szereplőkből álló együttműködési hálózatokat hozzunk létre, amelyekbe más vallású, vagy akár hitet nem valló, de az emberi méltóság, az igazságosság és a közös otthonunkról való gondoskodás előmozdítása érdekében közös ügyekben együttműködni kívánó emberek is beletartoznak.

18. Részvételi struktúrák

Konvergenciák

- a) Isten hűséges népének tagjaiként minden megkeresztelt társfelelős a misszióért, mindenki a saját hivatása, képessége és tapasztalata szerint. Ezért mindenki hozzájárul a keresztény közösségek és az Egyház egészének megreformálására irányuló lépések elképzeléséhez és megkülönböztetéséhez. Ily módon az Egyház megtapasztalja „az evangelizálás édes és vigasztaló örömét”. A szinodalitás célja a misszió azon testületek összetételében és működésében, amelyekben formát ölt. A társfelelősség a missziót szolgálja: ez tanúsítja, hogy valóban Jézus nevében gyűltünk össze, ez szabadítja fel a részvételi testületeket a bürokratikus korlátoktól és a hatalom világi logikájától, és teszi gyümölcsözővé a gyülekezést.
- b) Az Egyház legújabb tanítása (különösen a *Lumen gentium* és az *Evangelii gaudium*) fényében ez a mindenkinek a misszióban való társfelelőssége kell, hogy legyen az a kritérium, amely a keresztény közösségek és az egész helyi egyház felépítésének alapjául szolgál, minden szolgálatával, minden intézményében, minden lelkipásztori testületében (vö. 1 Kor 12,4-31). A laikusok megfelelő elismerése a világmisszióban nem válhat ürüggyé arra, hogy a keresztény közösség gondozását egyedül a püspökökre és a papokra bizzuk.

- c) A par excellence tekintély Isten Igéje, amelynek a részvételi testületek minden ülését, minden konzultációt és minden döntéshozatali folyamatot inspirálnia kell. Ehhez szükséges, hogy az összejövétel minden szinten az Eucharisziából merítsen értelmet és erőt, valamint az imádságban hallott és megosztott Ige fényében történjen.
- d) A szinódusi missziós közösséget megítélő és döntéshozó tanácsok összetételének biztosítania kell, hogy olyan férfiak és nők legyenek jelen, akik apostoli hajlandósággal rendelkeznek, és akiket nem a gyakori templomi jelenlét, hanem a hétköznapi életben tett valódi evangéliumi tanúságtétel jellemez. Isten népe annál missziósabb, ha a világ és annak perifériáinak benépesítése által már a missziót élők hangját is rezonálóvá tudja magáévá tenni, beleértve a részvételi testületeket is.

Megfontolandó kérdések

- e) Az elmondottak fényében fontos feltennünk a kérdést, hogyan tudjuk elősegíteni a különböző tanácsokban való részvételt, amikor sokan úgy érzik, hogy nem érnek fel a feladathoz. A szinodalitás akkor növekszik, ha minden egyes tag részt vesz az Egyház küldetését szolgáló folyamatokban és döntéshozatalban. Ebben az értelemben bátorít bennünket sok kis keresztény közösség a feltörekvő egyházakban, akik a mindennapok közelségét élik meg Isten Igéje és az Eucharisztia körül.
- f) Ferenc pápa az *Amoris Laetitia*ban megbízta az Egyházat, hogy változtasson a részvételi testületek összetételén, ezt a feladatot nem lehet tovább halogatni. A szeretetkapcsolat összetett helyzetében élő megkeresztelt férfiak és nők részvétele „többféle egyházi szolgálatban kifejeződhet, ezért meg kell vizsgálni, melyek azok a szolgálatok a liturgikus, pasztorális, nevelési és intézményi területen, amelyekből jelenleg ugyan ki vannak zárva, de amelyeket meg lehetne nyitni előttük” (299). Ez a megkülönböztetés a plébániai és egyházmegyei közösségi részvételi testületekből való kirekesztésükre is vonatkozik, ahogyan azt egyes helyi egyházak tapasztalják.
- g) Az egyházi közösség egyedisége szempontjából: hogyan lehet a szinodalitás tanácskozási és tanácsadási aspektusait összekapcsolni? Tekintettel Isten népe karizmatikus és szolgálati ajándékainak sokféleségére, hogyan integráljuk a tanácsadás, a megkülönböztetés és a döntéshozatal feladatait a különböző részvételi testületekben?

Javaslatok

- h) Az Isten népe mint az evangelizációs misszió aktív alanya értelmezéséből kiindulva javasoljuk, hogy a keresztény közösségekben és a helyi egyházakban a lelkipásztori tanácsok kötelező jellegét törvénybe iktassuk. Kívánatos lenne továbbá a részvételi testületek megerősítése, a laikusok megfelelő jelenlétével, elismerve azt a szerepet, amelyet keresztségüknel fogva a döntések megkülönböztetésében játszhatnak.
- i) A részvételi testületek jelentik az első alkalmat arra, hogy megtapasztaljuk a felelősséget gyakorlók elszámoltathatóságát. Miközben melegen üdvözljük és támogatjuk elkötelezettségüket, cserébe arra kérjük őket, hogy gyakorolják az elszámoltathatóság kultúráját a közösség felé, amelyet képviselnek.

19. Az egyházak csoportosulásai az egész Egyház közösségén belül

Konvergenciák

- a) A Szentlélek bőségesen szétosztja ajándékait a közjó érdekében, és ezért meg vagyunk győződve arról, hogy minden egyes egyház az egész Egyház közösségében sokat tud nyújtani. Ha az Egyházat Krisztus Testének tekintjük, könnyebben megértjük, hogy a különböző tagok egymásra vannak utalva, és közös életet élnek: „Ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, mindegyik örül vele” (1Kor 12,26). Ezért szeretnénk fejleszteni azokat a lelki magatartásokat, amelyek ebből a szemléletből fakadnak: alázat és nagylelkűség, tisztelet és megosztás. Ugyancsak fontos a kölcsönös megismerésben való növekedésre való hajlandóság és a szükséges struktúrák előkészítése, hogy a lelki gazdagság, a missziós tanítványság és az anyagi javak cseréje konkrét valósággá válhasson.
- b) A helyi egyházak csoportosításának kérdése alapvető fontosságúnak bizonyult a szinodalitás teljes körű gyakorlása szempontjából az Egyházban. Arra a kérdésre válaszolva, hogy miként alakítsuk ki a helyi egyházak csoportosulásait érintő szinodalitás és kollegialitás eseteit, a Közgyűlés egyetértett a püspöki konferenciák és a kontinentális közgyűlések által végzett egyházi megkülönböztetés fontosságával a szinodusi folyamat első szakaszának megfelelő lebonyolítása szempontjából.

- c) A szinódusi folyamat megmutatta, hogy az *Egyházi Törvénykönyv* és a *Keleti Egyházak Kánonjogi Kódexe* által előírt testületek hatékonyabban gyakorolják funkciójukat, ha ezeket a testületeket a helyi egyházakból kiindulva értik. Az a tény, hogy az Egyház (*Ecclesia tota*) az egyházak közössége, minden püspöknek közvetlenebb és kötelezőbb módon kell gyakorolnia az összes egyházért való gondoskodás kötelességét (*sollicitudo omnium Ecclesiarum*), mint egyházpásztori szolgálatának alkotóelemét.
- d) A püspöki konferenciák döntő szerepet játszottak a szinódusi folyamat első szakaszában. A folyamat rámutatott a szinodalitás és a kollegialitás szükségességére kontinentális szinten. Az ezeken a szinteken működő testületek hozzájárulnak a szinodalitás gyakorlásához, tiszteletben tartva a helyi realitásokat és az inkulturációs folyamatokat. A Közgyűlés bizalmát fejezte ki, hogy ezekkel az eszközökkel az egyházkormányzásban az uniformizálódás és a központosítás veszélye leküzdhető lesz.

Megfontolandó kérdések

- e) Mielőtt új egyházi struktúrákat hoznánk létre, meg kell erősítenünk és újra kell élesztenünk a meglévőket. Szükség van továbbá az egyházak csoportosulásaival kapcsolatos reform következményeinek egyházi és kánonjogi tanulmányozására, hogy azok teljesebb szinodális jelleget ölthessenek.
- f) Az első évezred egyházának szinodális gyakorlatát figyelembe véve javasoljuk egy olyan tanulmány elkészítését, amely azt vizsgálja, hogy a jelenlegi kánoni rendben hogyan lehet az ősi intézményeket visszaállítani, és összehangolni az újonnan létrehozott intézményekkel, például a püspöki konferenciákkal.
- g) A püspöki konferenciák doktrinális és jogi természetét tovább kell vizsgálni, felismerve a kollegiális fellépés lehetőségét, beleértve a helyben felmerülő doktrinális kérdéseket is, és ezzel újraindítva az *Apostolos suos* motu propria vonatkozó gondolkodást.
- h) Felül lehetne-e vizsgálni az egyes (plenáris és tartományi) zsinatokra vonatkozó kánonokat annak érdekében, hogy az ausztráliai plenáris zsinaton elért felmentés (diszpenzáció) példáját követve növeljék Isten népe részvételét?

Javaslatok

- i) A Kódexben már előírt struktúrák közül az egyházi tartományt vagy a metropolitai széket vissza kell állítani és meg kell erősíteni, mint a területükön lévő helyi egyházak közösségének helyét.
- j) Az illetékes hatóságoknak regionális, nemzeti és kontinentális szinten kell megvalósítaniuk a szinodalitást az egyházi csoportosulásokkal kapcsolatban felmerült felismeréseknek megfelelően.
- k) Szükség esetén javasoljuk nemzetközi egyházi tartományok létrehozását, hogy azok a püspökök, akik nem tartoznak egyetlen püspöki konferenciához sem, részesülhessenek belőle, és hogy elősegítsük az egyházak közötti közösséget a nemzeti határokon túl.
- l) Azokban a latin rítusú országokban, ahol a keleti katolikus egyházak hierarchiája is létezik, javasoljuk, hogy a keleti püspököket is vonják be a nemzeti püspöki konferenciákba, meghagyva a saját törvénykönyvükben meghatározott kormányzati autonómiájukat.
- m) Ki kell dolgozni a kontinentális közgyűlések kánoni felépítését, amely tiszteletben tartja az egyes kontinensek sajátosságait, ugyanakkor megfelelően figyelembe veszi a püspöki konferenciák és az egyházak részvételét, saját küldötteikkel, akik Isten népének sokszínűségét mutatják be.

20. A Püspökök Szinódusa és az egyházi gyűlések

Konvergenciák

- a) Még akkor is, amikor az „együtt járás” tapasztalata fárasztó volt, a Közgyűlés érezte az Isten népének evangéliumi örömét. A szinódusi út e szakaszában szerzett új tapasztalatokat általában üdvözölték. A legnyilvánvalóbbak közé tartozik a Szinódus ünneplésének eltolódása eseményről folyamatra (ahogyan azt az *Episcopalis communio* apostoli konstitúció jelzi); a püspökök mellett más tagok, nők és férfiak jelenléte; a testvéri küldöttek aktív jelenléte; a Közgyűlésre való felkészülést szolgáló lelkigyakorlat; az Eucharisztia ünneplése a Szent Péter templomban; az imádság légköre és a Lélekben való beszélgetés módszere; és maga a Közgyűlés elrendezése a VI. Pál teremben.
- b) A Püspöki Szinódus Közgyűlése, miközben megőrizte kimondottan püspöki jellegét, ez alkalommal kézzelfoghatóvá tette az Egyház életének szinodális dimenziója (mindenki

részvétele), a kollegiális dimenziója (a püspökök gondoskodását az egész Egyházzól) és az primátusi dimenziója (Róma püspökének szolgálata, a közösség garanciája) közötti szoros kapcsolatot.

- c) A szinódusi folyamat a kegyelem ideje volt és ma is az, amely bátorít bennünket. Isten lehetőséget kínál nekünk, hogy megtapasztaljuk a Szinódus új kultúráját, amely képes az Egyház életét és küldetését irányítani. Emlékeztetünk azonban arra, hogy nem elég a társfelelősség struktúráit létrehozni, ha hiányzik a személyes megtérés a missziós szinodalitáshoz. A szinódusi folyamatok nem csökkentik azoknak a személyes felelősségét, akik arra hivatottak, hogy szolgálatuk és karizmájuk által az Egyház minden szintjén részt vegyenek benne, hanem annál inkább kéri azt.

Megfontolandó kérdések

- d) Nagyra értékelték a püspökökön kívüli tagok jelenlétét a szinódusi út tanújaiként. Nyitva marad azonban a kérdés, hogy a teljes jogú tagként való jelenlétük milyen hatással van a Közgyűlés püspöki jellegére. Egyesek annak kockázatát látják, hogy a püspökök sajátos feladatát nem fogják megfelelően megérteni. Tisztázni kell majd azokat a kritériumokat is, amelyek alapján a nem püspöki tagok a Közgyűlés részévé válnak.
- e) Olyan tapasztalatokról számoltak be, mint a 2021 novemberében tartott első latin-amerikai és karibi egyházi közgyűlés, az Isten Népe Szervezetek Brazíliában és az Ausztrál Plenáris Zsinat. Továbbra is meg kell határozni és el kell mélyíteni, hogyan lehet a jövőben integrálni a szinodalitást és a kollegialitást, megkülönböztetve (indokolatlan elkülönítés nélkül) az Isten Népe minden tagjának hozzájárulását a döntések kidolgozásához és a püspökök sajátos feladatát. A szinodalitás, a kollegialitás és az primátus megnyilvánulását nem statikus vagy lineáris formában kell értelmezni, hanem egy dinamikus körforgás szerint, a differenciált társfelelősségben.
- f) Míg regionális szinten el lehet gondolkodni egymást követő lépésekben (egyházi közgyűlés, amelyet püspöki közgyűlés követ), helyénvalónak tartjuk tisztázni, hogyan lehetne ezt a Katolikus Egyház egészére vonatkoztatva javasolni. Egyesek úgy vélik, hogy a jelen Közgyűlésen elfogadott formula megfelel ennek az igénynek; mások azt javasolják, hogy a megkülönböztetés lezárásaként egy egyházi közgyűlést egy püspöki közgyűlés

kövessen. Megint mások azt részesítik előnyben, hogy a Szinódusi Közgyűlés tagjainak szerepét a püspököknek tartsák fenn.

- g) A Közgyűlés munkájához és a szinodális egyházi folyamatokhoz való hozzájárulás, amelyet a különböző tudományágak szakértői, különösen a teológusok és a kánonjogászok nyújtanak, szintén sokat jelent.
- h) A szinódusi folyamat, valamint az internetes- és médiakommunikáció közötti kölcsönhatásról is el kell gondolkodni.

Javaslatok

- i) Az Egyház minden szintjén értékelni kell a szinódusi folyamatokat.
- j) A Püspöki Szinódus XVI. Rendes Közgyűlésének első ülészakának gyümölcseit értékelni kell.

AZ ÚT MENTÉN HALADVA

„Mihez hasonlítsuk az Isten országát? Milyen hasonlattal szemléltessük?” (Mk 4,30)

Az Úr szava elsőbbséget élvez az Egyház szavaival szemben. A tanítványok szavai, még egy színódus szavai is, csak visszhangja annak, amit maga az Úr mond.

Jézus azért döntött úgy, hogy példázatokban beszél, hogy Isten uralmát hirdesse. Képeket talált arra, hogy Isten misztériumáról beszéljen az emberi élet hétköznapi tapasztalataiban: a természetben, a munkahelyen, a mindennapok történéseiben. Így tudatta velünk, hogy Isten uralma túlmutat rajtunk, mégsem áll tőlünk távol. Vagy meglátjuk Isten uralmát e világ dolgaiban, vagy soha nem fogjuk meglátni.

Jézus a saját sorsát egy földre hulló magban látta megtestesülni, egy értéktelen és jelentőség nélküli, pusztulásra ítélt dologban, amely mégis rendelkezik az élet dinamizmusával, amely dinamizmus megállíthatatlan, kiszámíthatatlan, húsvéti. Ez a dinamizmus arra rendeltetett, hogy életet adjon; hogy sokak számára kenyérré váljon; kenyérré, amely arra rendeltetett, hogy Eucharisziává váljon.

Ma, egy olyan kultúrában, ahol az emberek egymás ellen küzdenek a dominanciáért, és a láthatóság megszállottjaivá válnak, az Egyház arra hivatott, hogy visszhangozza Jézus szavait, hogy újra életre keltse őket teljes erejükben.

„Mihez hasonlíthatjuk az Isten országát? Milyen hasonlattal szemléltessük?” Urunk kérdése rávilágít arra a munkára, amely most előttünk áll. Nem arról van szó, hogy szétszóródunk több fronton, mindent a hatékonyság és az eljárás mód logikájára redukálva. Inkább arról van szó, hogy e jelentés sok szava és javaslata között megragadjuk azt, ami apró, de mégis jövőt hordozó magnak tűnik, és elképzeljük, hogyan juttathatjuk azt olyan talajba, amely lehetővé teszi, hogy sokak javára növekedjen és érlelődjön. „Hogyan válik ez valóra?” – kérdezte magától Mária Názáretben (Lk

1,34), miután meghallotta az Igét. Egyetlen válasz van: maradj a Lélek árnyékában, és engedd, hogy hatalma beborítson téged.

Miközben előre tekintünk a mostani és a második ülészak közötti időszakra, adjunk hálát az Úrnak az eddigi útért és azokért a kegyelmekért, amelyekkel megáldotta azt. A következő szakaszt a Boldogságos Szűz Mária közbenjárására bízunk, aki a biztos remény és vigasztalás jele Isten hűséges népe számára, miközben folytatja útját, valamint Simon és Júdás szent apostolok közbenjárására, akiknek ünnepét ma ünnepeljük. Mindannyian meghívást kaptunk, hogy üdvözljük azt a kis magot, amelyet ez az összefoglaló jelentés képvisel.

Adsumus Sancte Spiritus!

Róma, 2023. október 28., Szent Simon és Júdás apostolok ünnepe

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

I. RÉSZ: A SZINODÁLIS EGYHÁZ ARCA

1. Szinodalitás: Tapasztalat és megértés
2. Összegyűjtve és elküldve a Szentháromság által
3. Belépés a hit közösségébe: Keresztény beavatás
4. A szegények, az Egyház útjának főszereplői
5. Egyház „Minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből”
6. A keleti egyházak és a latin egyházi hagyományok
7. A keresztény egység felé vezető úton

II. RÉSZ: MINDEN TANÍTVÁNY, MINDEN MISSZIONÁRIUS

8. Az egyház misszió
9. A nők az Egyház életében és küldetésében
10. A megszentelt élet és a laikus egyesületek és mozgalmak: Karizmatikus jel
11. Diakónusok és papok a szinodális Egyházban
12. A püspök az egyházi közösségben
13. Róma püspöke a Püspöki Kollégiumban

III. RÉSZ: KÖTELEKEK SZÖVÉSE, KÖZÖSSÉGEK ÉPÍTÉSE

14. A képzés szinodális megközelítése
15. Egyházi megkülönböztetés és nyitott kérdések
16. Egy meghallgató és kísérő Egyház felé
17. Misszió a digitális környezetben
18. Részvételi struktúrák
19. Az egyházak csoportosulásai az egész Egyház közösségén belül
20. A Püspökök Szinódusa és az egyházi gyűlések

AZ ÚT MENTÉN HALADVA